

OPINIA națională

Revistă săptămânală de informație, opinie și idei de larg interes național, editată de FUNDАȚIA "ROMÂNIA DE MÂINE"

Theodor Pallady

Natură moartă cu pești și struguri

CERCETAREA ȘTIINȚIFICĂ, resursa noastră STRATEGICĂ

- Convorbire cu
dl. DORU
DUMITRU
PALADE,
Ministrul Cercetării
și Tehnologiei

• Stimule domnule ministru, încă de la primele ei numere, revista "Opinia Națională" a lăsat atitudine față de somajul tinerelui intelectual, somaj în continuă creștere în România; am avansat chiar o propunere de soluționare a acestei probleme cu adânci răsfrângeri negative asupra României de mână. Îngăduiți-mi acum ca debutul discuției cu dumneavoastră să stea sub semnul acelorași preocupări și să vă adresez următoarele întrebări: Cum apreciați procesul de formare a viitorilor cercetători în condițiile când angajarea în institutele de cercetare a tinerilor absolvenți este redusă și ce preconizați pentru evitarea dispariției unor școli științifice prin lipsa de reprezentare a cercetătorilor? • Toate institutele noastre au primit dispozitii să primească prin concurs pe cei mai buni dintre absolvenții învățământului superior de profil. Anual, fiecare instituție scoate astfel cam zece posturi la concurs. Pentru cele circa 200 institute de cercetare se ajunge la vreo 2.000 de posturi. • Nu e cam puțin în raport cu cei peste 30 milii de absolvenți ai facultăților de profil dintr-un an? • Americanii au efectuat niște studii din care rezultă că din

PROBLEMELE ȚĂRII DIN PERSPECTIVA ȚĂRII CUNOAȘTEREA SI EVALUAREA INTERESELOR

Prof.dr. Aurelian BONDREA

PREȘEDINTELE FUNDAȚIEI "ROMÂNIA DE MÂINE"

Într-un articol anterior am făcut scurte referiri la funcția valorizatoare a sondajelor de opinie, la rolul lor în cunoașterea și evaluarea - evident relativă dar și relevantă în același timp - a stărilor de spirit caracteristice unor categorii sau altora de oameni ("Opinia Națională" nr. 6/1993), subliniind atunci importanța receptării rezultatelor cercetării sociale spre a le evalua din perspectiva intereselor naționale, a consolidării democrației și

statului de drept. O astfel de cercetare poate fi, cum se știe, investigația pe baza tehnicii cotelor, prin stratificare succesivă spre a se ajunge la reprezentativitate certă și la o marjă de eroare minimă. Este vorba, deci, de sondajele de opinie, așa cum le practică, la noi, IRSOP și care au câștigat, deja, un indice notabil de credibilitate. În același timp, se impun atenției și alte cercetări.

(Continuare în pag. 6)

ÎNVĂȚĂMÂNTUL PE NOI COORDONATE LEGEA ACREDITĂRII ACADEMICE

- Ne vorbește dl.
IOAN SOLCANU
Președintele Comisiei
de Învățământ
a Senatului României

- Domnule senator, opinia publică este deosebit de interesată în adoptarea noii Legii Învățământului. Într-o convorbire pe care redacția noastră a avut-o cu președintele Senatului, domnul Oliviu Gherman, domnia sa a declarat că noul an de Învățământ nu va începe fără această lege. Ca președinte al Comisiei de Învățământ a Senatului, vă rugăm să ne spuneți în ce stadiu se află legea și dacă într-adevăr se va putea respecta acest termen.

- Avem de-a face cu două legi: Legea Învățământului - cadrul de bază pentru evoluția Învățământului din România, lege ce se află la Camera deputaților, și o altă lege, Legea evaluării și acreditării academice a învățământului privat și de stat. Legea de la Camera deputaților, deși în stadiu avansat, va putea fi dezbatută în cel mai bun caz până la sfârșitul acestei sesiuni legislative în acel for, urmând ca după aceea să treacă la Senat. Acest lucru nu cred că se poate realiza înainte de sfârșitul lunii iunie.

- Vorbiți-ne, vă rugăm, despre Legea evaluării și acreditării academice, temă care interesează în mod deosebit, mai ales

învățământul particular. Știm că sunt în dezbatere multe probleme privind criteriile de acreditare, numărul de instituții, de locuri pentru studenți, necesarul de specialiști etc. Ce prevede Legea în aceste domenii?

- Legea acreditării, lege primită de Senat ca inițiativă legislativă din partea Guvernului, încă de la sfârșitul anului trecut, a suferit de la proiectul inițial până în forma sa finală din cadrul Comisiei de Învățământ a Senatului o succesiune de modificări, în sensul îmbunătățirii ei, rezultate în urma consultărilor cu specialiști din țară și comparări cu legi similare din țări din apusul Europei, astfel încât proiectul a fost finalizat în Comisie abia pe 27 aprilie. În această formă va fi prezentată și în cadrul Colocviului de la Oradea, unde se vor întâlni pentru a dezbată această temă miniștrii Învățământului din foarte multe țări europene. Apreciez că legea, care conține 14 articole și o anexă privind criteriile de evaluare și acreditare, va trece prin Senat cel mai târziu la sfârșitul lunii mai.

■ Anda MIHAILIDE
(Continuare în pag. 4)

POLITICĂ SI DEMOCRAȚIE (II)

Convorbire cu dl.
ADRIAN NĂSTASE

pag. 7

(Continuare în pag. 6)

COLEGIILE

REVISTEI "OPINIA NAȚIONALĂ"

Colegiul pentru reformă și relansarea economiei naționale:

- Acad. Alexandru Bârlădeanu
- Acad. Anghel Rugină
- Acad. N.N. Constantinescu
- Acad. David Davidescu
- Prof. dr. Constantin Ionete
- Prof. dr. Ivanciu Nicolae-Văleanu
- Prof. dr. doc. Alexandru Zamfir
- Prof. dr. Mircea Druc
- Prof. dr. Alexandru Albu
- Prof. dr. Mihai Părăluță
- Prof. dr. Gheorghe Zaman

Colegiul pentru "problemele științei și învățământului":

- Acad. Ștefan Milcu
- Acad. Radu Voineanu
- Acad. Ștefan Pascu
- Acad. Ion Coteanu
- Acad. Cristofor Simionescu
- Acad. Ștefan I. Ștefănescu
- Prof. dr. Liviu Maior
- Prof. dr. Grigore Brâncuș
- Prof. univ. dr. Emil Tocaci
- Prof. dr. doc. Grigore Posea
- Prof. dr. Gheorghe Secără
- Prof. dr. G-ral (rez.) Emil Mihuleac

Colegiul pentru problemele culturii și artei:

- Acad. Eugen Simion
- Radu Beligan
- Grigore Vieru
- Paul Everac
- Dinu Săraru
- Prof. dr. Ion Dodu Bălan
- Prof. dr. doc. Alexandru Piru
- Prof. dr. Victor Giuleanu
- Prof. dr. doc. Alexandru Tănase

Colegiul pentru ideea națională și socială în România:

- Prof. dr. Aurelian Bondrea
- Prof. dr. Mitropolit Antonie Plămădeală
- Prof. dr. Ioan Scurtu
- Adrian Păunescu

- Prof. dr. Ion Rebedeu
- Prof. dr. Ion Popescu
- Prof. dr. Gheorghe Cazan
- Prof. dr. Ion Tudoseanu
- Prof. dr. Tiberiu Nicola
- Prof. dr. Virgil Constantinescu

Colegiul pentru doctrine politice și probleme ale relațiilor internaționale:

- Valentin Lipatti
- Prof. dr. Florea Dudiță
- Prof. dr. Mircea Nicolaescu
- Prof. dr. Marin Voiculescu
- Ion Mărgineanu
- Dan Lăzărescu
- Prof. dr. Ion Zară
- Prof. dr. Constantin Mecu
- Prof. dr. Marin Nedelea
- Prof. dr. Constantin Vlad

Colegiul pentru problemele sănătății și protecției sociale:

- Acad. Nicolae Cajal
- Acad. Constantin Bălăceanu-Stolnici
- G-ral dr. Gheorghe Niculescu - membru de onoare al Academiei Române

- Prof. dr. doc. Iulian Mincu
- Prof. dr. Andrei Firică
- Prof. dr. Dorin Sarafoleanu
- Prof. dr. Ioan Pop D. Popa
- Prof. dr. Ștefan Costea
- Prof. dr. Mihai Dumitrescu

Colegiul pentru problemele justiției, statului de drept și democrației:

- Acad. Valentin Georgescu
- Prof. dr. doc. Yolanda Eminescu
- Prof. dr. Vasile Gionea
- Prof. dr. Adam Popescu
- Prof. dr. Nicolae Popa
- Prof. dr. Ion Neagu
- Cercet. șt. dr. Irina Zlătescu
- Prof. dr. Ionel Cloșcă
- Prof. dr. Mihai Mernea
- Prof. dr. Mircea Stroia

Director:
Prof. dr. AURELIAN BONDREA

INFORMĂRI ȘI DECIZII IMPORTANTE ÎN CONSILIUL FUNDĂȚIEI ȘI SENATUL UNIVERSITĂȚII

Vineri 30 aprilie a. c. a avut loc ședința comună a Consiliului Fundației "ROMÂNIA DE MÂINE" și a Senatului Universității "SPIRU HARET". Au participat președintii filialelor Fundației, directorii institutelor de învățământ superior și de cercetare științifică din cadrul Universității, cadre didactice și cercetători care lucrează în cadrul Fundației, studenți, precum și numeroși invitați. În deschiderea lucrărilor prof. dr. Aurelian Bondrea, președintele Fundației, a prezentat scopul reunii: 1) informarea asupra rezultatelor obținute, în primul semestru, de studenții facultăților, institutelor și colegiilor din structura Universității "SPIRU HARET"; 2) constituirea filialei din Iași a Fundației "ROMÂNIA DE MÂINE"; 3) primirea de noi membri în cadrul Fundației.

Informarea cu privire la desfășurarea sesiunii de examene, din primul semestru al anului universitar 1992/1993, a fost prezentată de prof. dr. doc. Grigore Posea,

rectorul Universității "SPIRU HARET". Pe marginea informării au luat cuvântul reprezentanții filialelor și ai institutelor de învățământ superior din Valea Muntelui, Brașov, Bacău, Craiova, Râmnicu Vâlcea, Câmpulung Muscel, Blaj, precum și alte cadre universitare și de cercetare științifică. În cadrul discuțiilor au fost evidențiate rezultatele bune obținute de un important număr de studenți - 78% dintre integraliști au obținut medii între 7 și 10. Cursurile susținute de prestigioase cadre universitare, munca individuală desfășurată în seminarii și aplicațiile practice, la care s-a adăugat exigența examinatorilor, au contribuit la însușirea, în cele mai bune condiții, a materiilor predate, la obținerea unui important procent de note bune și foarte bune. S-au desprins importante concluzii pentru activitățile menite să ducă la încheierea cu succes a anului universitar 1992/1993 și la deschiderea, în cele mai bune condiții, a noului an universitar (fixarea criteriilor de selecție, perfecționarea structurilor, tipărire cursurilor etc.).

Sedinta comună a Consiliului Fundației și a Senatului Universității a adoptat, în unanimitate, hotărârea privind constituirea Filialei din Iași a Fundației "ROMÂNIA DE MÂINE" și în cadrul Universității "Spiru Haret", a Institutului de învățământ superior și de cercetare științifică din Iași, ca parte a Universității "Spiru Haret", vă rugăm să ne înfățișați succint rațiunile pentru care ați aderat la Fundația și la Universitatea "Spiru Haret".

Hotărârea noastră se intemeiază pe constatarea că Universitatea "SPIRU HARET" este instituția de învățământ superior privat cea mai puternică din România, pe deplin autonomă și cu o calitate exemplară a procesului didactic. Baza materială de care dispune, modernitatea planurilor și programelor didactice, corpul profesoral de elită, exigența cu adevărat universitară, generalizată în toate domeniile de activitate, recomandă Universitatea "SPIRU HARET" ca pe un punct esențial de referință în cristalizarea învățământului privat din România, spre a fi cu adevărat o alternativă valorică în raport cu cel de stat. În plus, noi, universitarii ieșeni, vedem

■ A consemnat Traian CARACIUC

Copiii din România - Ionuț Adrian, Sergiu Panaite, Ioana Mihăilă și Radu Ștefan - distinși cu diplome pentru contribuția exemplară la Ziua Mondială a Copiilor. O întâlnire cu președintele Ion Iliescu, la New York.

LA IAȘI, O FILIALĂ ȘI UN INSTITUT

"AVEM O NOUĂ CALE DE ÎMPLINIRE PENTRU VOCAȚIA UMANISTĂ A IAȘIULUI"

• - ne declară dr. prof. univ. dr. PETRE MĂLCOMEȚE

• Odă cu felicitările noastre, prilejuite de alegerea dv. ca președinte al Filialei din Iași a Fundației "ROMÂNIA DE MÂINE" și director general al Institutului de învățământ superior și de cercetare științifică din Iași, ca parte a Universității "Spiru Haret", vă rugăm să ne înfățișați succint rațiunile pentru care ați aderat la Fundația și la Universitatea "Spiru Haret".

• Hotărârea noastră se intemeiază pe constatarea că Universitatea "SPIRU HARET" este instituția de învățământ superior privat cea mai puternică din România, pe deplin autonomă și cu o calitate exemplară a procesului didactic. Baza materială de care dispune, modernitatea planurilor și programelor didactice, corpul profesoral de elită, exigența cu adevărat universitară, generalizată în toate domeniile de activitate, recomandă Universitatea "SPIRU HARET" ca pe un punct esențial de referință în cristalizarea învățământului privat din România, spre a fi cu adevărat o alternativă valorică în raport cu cel de stat. În plus, noi, universitarii ieșeni, vedem

în apartenența la "SPIRU HARET" o nouă posibilitate de împlinire a vocației umaniste, specifică dintotdeauna centrului nostru universitar. Cum s-ar zice, prin afilierea noastră aici ne întărim identitatea. Așa se și explică faptul că odată cu constituirea Filialei din Iași a Fundației și, implicit, cu afilierea facultăților pe care le conduc la Universitatea "Spiru Haret" în cadrul unui nou institut ieșean, am solicitat înființarea a încă două facultăți cu profil umanist. ● Care sunt facultățile care fac parte din noul institut și ce dimensiuni au? ● La Iași funcționează trei facultăți, cu un număr de 535 studenți: Facultatea de

Economie, cu activitate în anii I, II și III și cu trei secții de specializare - Management și marketing, Economia turismului și serviciilor, Finanțe și contabilitate; Facultatea de Drept, cu activitatea în anii I și II; Facultatea de Educație Fizică, funcționând în orașul Piatra Neamț, cu activitate deocamdată numai în anul I. Pe lângă acestea, am mai solicitat, cum aminteam, înființarea a încă două facultăți: Facultatea de Istorie și Facultatea de Filologie. ● Vă urăm mult succes! • Vă mulțumim și vă așteptăm la Iași pentru că "OPINIA NAȚIONALĂ" să scrie căt mai mult despre noi.

■ M.I.

EDITURA FUNDĂȚIEI NOI TITLURI ÎN COLECȚII DE BIBLIOGRAFIE ȘCOLARĂ

Editura Fundației "România de Mâine", în concordanță cu profilul acestora, își largeste continuu activitățile de răspândire a valorilor științifice și literar artistice naționale și universale. Astfel, continuă și în anul 1993 editarea, în cadrul colecției de bibliografie școlară, a unui număr de titluri cuprinzând o selecție riguroasă de texte literare din literatura română clasică și universală, recomandate de Ministerul Învățământului, pentru lecturile obligatorii și suplimentare

ale elevilor. În cadrul acestor preocupări au apărut, la începutul acestui an, lucrări cuprinzând titluri reprezentative din creația unor autori străini precum Christian Andersen, Frații Grimm, Charles Dickens, Victor Hugo, Oscar Wilde și alții, destinate copiilor de vârstă claselor I-IV; "Lecturi literare din literatura clasică română" - volumele 3-4 (clasele I-IV); "Lecturi literare din literatura clasică română" - volumele 3-4 (clasele V-VIII); "Lecturi literare din literatura clasică universală" - volumele 1-2 (clasele V-VIII).

Un capitol deosebit de important îl constituie editarea unui corpus de lucrări fundamentale din domenii majore ale cercetării științifice privind istoria, geografia, economia, sociologia, dreptul, cultura, elaborate la un înalt nivel științific, în lumina adevărului istoric. Aceste lucrări vor aduce o contribuție esențială la îmbogățirea tezaurului de valori naționale, în domeniile respective.

■ Gheorghe TRANDAFIR

QUO VADIS REFORMA ?

RELATIA ȘOMAJ-ÎNFLAȚIE

**"O falsă provocare pentru știința economică",
apreciază
Dr.
Constantin CIUTACU
Director științific
Institutul de
Economie Națională**

Între asemenele teoretice lipsite de o minimă valoare practică elementară și imediată pentru o economie în tranziție - și care sunt adesea mestecate de către economistii noștri cu mari pretenții, precum mestecă copiii guma americană - una tinde să se impună ca o veritabilă "cucerire epocală" menită să asigure succesul reformei economice: este vorba de găselință după care, între rata șomajului și rata inflației există o corelație directă, pozitivă.

Cu alte cuvinte ori șomaj, ori inflație; dacă dorim scăderea ratei inflației pînă la zero, atunci trebuie să acceptăm creșterea proporțională a șomajului.

Pentru ca cititorii să înțeleagă că mai bine principali termeni implicați în ecuațiile echilibrelor financiar-monetare specifice unei economii de piață, considerăm, dintrucînțeput, utilă o trecere sumară în revistă a unor astfel de concepte cum ar fi:

inflație, deflație, dezinflație și stagliație. Inflația este fenomenul economic ce caracterizează creșterea generală în primul rînd a prețurilor bunurilor de consum; această creștere poate fi moderată sau galopantă, când poate degenera și se numește și hiperinflație. Deflația este contrariul inflației și ea înseamnă scăderea generală a nivelului prețurilor. Dezinflația și stagliația sunt considerați termeni "barbari", introdusi în dicționarul economistilor.

Inflația este o creștere mai mică a inflației și, deci, nu o scădere generală a prețurilor, în timp ce stagliația reprezintă o stagnare a inflației datorită restricționării cererii generale de produse; stagliația înseamnă o coexistență, o coabitare între inflație și șomaj, fără a semnifica o stăpânire a inflației.

A susține că șomajul redus determină o inflație mare și invers, demonstrează cel puțin o îngustime a viziunii teoretice și practice asupra respectivelor fenomene economice, semnifică o concepție caricaturală asupra raportului șomaj/inflație, probează o necunoaștere a istoriei economice și o ignoranță în domeniul teoriilor clasice și moderne ale științei economice. De unde pornește însă această concepție îngustă, fixistă, ce tinde să se transforme în dogmă păguboasă pentru practica reformei? A.W. Phillips a reușit să verifice - pe datele statistice ale Angliei din perioada 1861-1957 - că între salariile nominale și rata șomajului este o relație negativă (inversă). Cum între creșterea salariilor și creșterea prețurilor este o corelație pozitivă, unii economisti - chiar de marcă - au

tras concluzia că între rata inflației și rata șomajului este o relație ce poartă denumirea de curba Phillips. Dacă așa stau lucrurile, concluzia imediată și unică ar fi că nu există decât o singură rată a șomajului compatibilă cu inflația nulă.

Ulterior, s-a demonstrat econometric faptul că relația inflație-șomaj este foarte instabilă și în cele mai multe cazuri această corelație lipsește cu desăvârșire. Monetariștii au utilizat curba Phillips pentru a-și argumenta teoria lor după care, combaterea șomajului conduce, pe termen mediu, la creșterea inflației, transferând cauze profunde ale șomajului pe piața muncii și nu pe cea financiar-monetară. La aceste afirmații nu putem - pentru a nu lungi prea mult argumentarea - decât să relevăm că în istoria economiilor mature de piață sunt extremitate de multe cazuri (țări și perioade) în care șomajul și inflația cresc concomitant, scăd simultan, sau una crește și cealaltă scade etc.

În realitate, inflația este și ea determinată de mult mai multe și de cu totul alte cauze decât cele ce în de creșterea salariilor care, de regulă, vin ex-post și niciodată nu acoperă creșterea generală a prețurilor.

Cu atât mai mult, asocierea și dependența exclusivă a inflației din România de dimensiunea încă redusă a ratei șomajului apare ca o afirmație ce probează cel puțin o incultură sau o ignoranță dubioase. Si dacă am accepta o asemenea dependență, valabilă poate pentru șomajul clasic, este necesar să arătăm că în România nu se manifestă un șomaj "clasic", ci mai ales unul provocat - prin metode moderne ale constrângerilor externe. Se urmărește în fapt teoretizarea unei imposibilități practice de a soluționa prin mecanisme riguroase atât stoparea inflației, cât și a șomajului.

Cu alte cuvinte, nu am avea ce să facem decât să acceptăm ori una, ori alta. O abordare pragmatică a respectivelor rate ne conduce la următorul raționament: șomerii - căt mai mulți - trebuie să fie satisfăcuți și să-și accepte statutul chiar cu aplaude, pentru că vor contribui la succesul reformei prin reducerea la zero a inflației; dacă nu vom avea șomeri și inflația va fi devastatoare, băncile și finanțele - ca și mecanismele economice de "ajustare-stabilizare" practice cu o consecvență demnă de relevat - nu au nici o valoare.

În ce ne privește, vom aduce câteva

elemente de bun simț elementar care probează că, de fapt, una din cauzele inflației înalte este tocmai creșterea șomajului. Așa de pildă, costul social al șomajului cuprinde următoarele elemente: costul întreținerii șomerilor fără a produce nimic; pierderea globală de câștig pentru cei ce lucrează; pierderile de producție și de contribuții fiscale și sociale neîncasate; costuri pentru combaterea inflației fenomenelor antisociale generate de șomaj (hotii, jafuri, toxicomanie, prostituție, crime etc.); costurile reinserției sociale a șomerilor (cheltuieli de reconversiune și recalificare, investiții pentru noi locuri de muncă și.a.). Toate aceste elemente de costuri sunt profund inflaționiste.

Pentru a argumenta o asemenea informație vom oferi numai câteva calcule: pentru a acorda ajutor și indemnizație de șomaj la un milion de șomeri/an - cifră pe care România a depășit-o și care va fi mult mai mare - la un salarid mediu lunar brut de 40 000 lei sunt necesare 240 miliarde lei anual; fondul de salarii economisit este de circa 480 miliarde lei și pentru acesta, la bugetul de stat, la cel al asigurărilor sociale și la fondul de șomaj se vor înregistra următoarele pierderi: 120 miliarde lei diminuare a impozitului pe salarid ca venit la buget, reducerea contribuției la asigurările sociale tot cu aproximativ 120 miliarde lei, scăderea vărsămintelor la fondul de șomaj cu minim 22 miliarde lei. Totalul pierderilor de venituri însumează circa 240 miliarde lei, la care se adaugă contravaloarea indemnizației șomerilor de 240 miliarde lei și rezultă circa 500 miliarde lei. Dacă am continua calculele, probabil că vom depăși 1000 miliarde lei anual.

Pentru a nu apărea ca lipsite de suport aceste argumente, vom aminti că P.A. Samuelson consideră șomajul echivalent cu ar unica în mare o enormă cantitate de mărfuri;

tot Samuelson concluziona că aceasta este cea mai mare pagubă a unei economii moderne, mult mai mare decât pierderile generate de monopoluri, de tarifele varmale, de cote etc. Cu alte cuvinte, pierderile presupuse a fi generate de un centralism sau dirijism excesiv sunt înlocuite cu cele rezultate din șomaj. Tot P.A. Samuelson și W. Nordhaus au apreciat că S.U.A. au pierdut pentru perioada 1975-1984 - la o rată de șomaj de 7,6% (în România aceasta este de circa 9,4% actualmente) - peste 1330 miliarde dolari produs național brut, ceea ce reprezintă 35% din realizările medii ale perioadei respective. La aceste pierderi, ce pot fi contabilizate, oferim și o evaluare britanică, citată de un consilier al Curții de Conturi a Franței, potrivit căreia un milion de șomeri va conduce peste 5 ani la: 50 000 morți suplimentari, 60 000 cazuri de maladie mentale și 14 000 condamnații penale.

În fine, vom mai aminti că șomajul este un fenomen care se auto-reproduce și este însotit permanent de amplificarea activităților subterane, a economiei negre, paralele, greu de controlat și de evaluat.

Legătura între rata șomajului și cea a inflației pare să fie în România de astăzi similară cu cea existentă între dimensiunea ouălor de struț și cele de porumbel. Dar despre cauzele acestor două fenomene la fel de dureroase și de complexe pentru reforma și tranziția românească vom reveni pe larg într-un număr viitor al revistei. Până atunci avansăm, totuși, o certitudine: nu dimensiunea șomajului a generat inflația din România, ci mai ales comportamentul absolut nejustificat al ratei de schimb a leului, liberalizarea violentă, pe criterii aberante a prețurilor și a comerțului exterior și scăderea dramatică a producției naționale în industrie și agricultură.

sociale, respectiv care nu au putut să le evite pe cale individuală. Si, mai precis, acest program social trebuie să ia în considerație faptul că protecția socială, potrivit normelor organismelor internaționale, include o serie de riscuri sociale, cum sunt: dispariția, respectiv reducerea sensibilă a căștigului (șomajul), boala, maternitate, invaliditate, bătrânețe, accidente de muncă, boli profesionale, decesul soțului sau al unei persoane apropiate, greutăți familiale.

Diferențele de conținut, dar și asemănările care asociază atât de strâns concepțele de politică socială și de protecție socială se evidențiază mai bine dacă se iau în considerație nu numai principalele nevoi și riscuri sociale, drepturile fundamentale ale omului, dar și o serie de principii-coordonate esențiale pentru o bună transpunere a fiecarei măsuri într-o coerentă politică și protecție socială. Dintre aceste coordonate-principii generale se cer menționate:

- promovarea solidarității și justiției sociale în formularea obiectivelor de politică socială și a măsurilor de protecție socială;

- eliminarea oricărei forme de discriminare în întreaga politică și protecție socială; exercitarea unui sever control până la nivelul agentilor și al beneficiarilor de protecție socială;

- promovarea parteneriatului în politică și protecția socială, ca mijloc de control și de eficientizare a tuturor problemelor de politică și de protecție socială;

- odată cu aplicarea principiului reparatoriu, pentru persoanele și familiile care nu au putut evita riscurile sociale, promovarea pe scară largă, pe măsura apropierii mijloacelor și instrumentelor necesare, a principiului preventiv, pornindu-se de la faptul, verificat de practică, potrivit căruia este mai puțin costisitor să se prevină decât să se repare un risc social;

- orientarea pe cât este cu putință a obiectivelor și măsurilor de politică și protecție socială în direcția capacitarii și mobilizării factorului social, în ansamblu său, la relansarea creșterii economice;

- trecerea treptată la o descentralizare a protecției sociale în sensul axării centrului de greutate al protecției sociale pe agenții economici și sociali, pe contribuția personală a salariaților și, în genere, a locuitorilor colectivităților umane;

- promovarea conceptului de nivel de trai minim (prag de săracie), ca o noțiune dinamică, și corelarea sa periodică în raport cu evoluția prețurilor și a creșterii economice; în acest mod, protecția socială este considerată prima linie de apărare a drepturilor omului. Pe astfel de bază este posibil ca, în fiecare etapă, să se realizeze încadrarea măsurilor de politică și de protecție socială în limitele resurselor alocate, disponibile;

- asumarea de către stat, în perioada care urmează, a rolului de principal stipendiator și coordonator, inclusiv de mobilizare a agenților neguvernamentali; analiza măsurii în care instituțiile ce concură la asigurarea protecției sociale își realizează pe deplin competențele și își utilizează eficient resursele disponibile; organizarea unui sistem informațional capabil să asigure o bună cunoaștere a populației sărace, a principalelor categorii defavorizate, fără de care nu se pot alege în mod corespunzător nici căile cele mai eficiente de combatere a săraciei și de protecție socială; în fine, cerința ca proporțiile migrației să se dirijeze în funcție de posibilitățile interne de ocupare, de volumul șomajului, de posibilitățile de protecție socială reală în țară și pe piețele externe.

POLITICA SOCIALĂ și protecția SOCIALĂ

Dr. Gheorghe RĂBOACĂ

Director științific. Institutul de cercetare științifică în domeniul muncii și protecției sociale.

Senator

Orice program social de guvernare trebuie să pornească de la concepția că politica socială este un ansamblu coherent de politici partișale, întemeiate atât pe cerințele imediate, dar și, pe cît este cu putință, pe cerințele de perspectivă ale evoluțiilor demografice, tehnologice și ale creșterii economice; aceste cerințe pot să rezulte în urma examinării și alegerii variantelor și soluțiilor celor mai indicate dintr-o serie de domenii vitale cum sunt: ocuparea forței de muncă, consumul populației, locuințele, sănătatea, învățământul și.m., menite să asigure combaterea riscurilor sociale, înfăptuirea drepturilor fundamentale ale omului, realizarea obiectivelor restrukturării și relansării economiei românești, corelațiile necesare, în fiecare din acești ani, între obiectivele sociale cele mai presante și obiectivele reformei și ale relansării economice.

În același timp, programul social se cere elaborat înținându-se seama de conținutul concret al protecției sociale, care nu este altceva decât

ÎN DEZBATERE, PROIECTUL LEGII ÎNVĂȚĂMÂNTULUI O NOUĂ VIZIUNE

I. Este necesară o reformă a învățământului? Răspunsul este afirmativ, dar esențiale sunt argumentele în favoarea lui.

1. Cauzele interne ale reformei. Învățământul românesc a suportat o reformă de involuție, începând cu sfârșitul anilor '70 și apoi în anii '80. În vreme ce țările avansate treceau, sub raportul dezvoltării tehnice, în epoca postindustrială, respectiv la crearea de unelte sofisticate, sau chiar inteligente, și își pregăteau prin școli muncitorii de alt tip decât cei anteriori, industria românească (așa cum o arătau cercetările de teren) se afla încă în fază de dezvoltare specifică epocii industriale mijlocii (chiar dacă nu în totalitate), un nou val agrar invadă orașul, prefigurând fenomene industriale de la începutul secolului. Școala românească era, firește, strâns legată de viață, dar acest fapt însemna (chiar și în anii '80), pregătirea a peste 90% din tineri pentru "meserile întârziate" ale epocii industriale. Muncitorul de bază al industriei românești este și astăzi absolventul de școală profesională. Rămânerea în urmă a învățământului s-a datorat profesionalizării elementare, trecerea de la pregătirea forței de muncă prin școli de scurtă durată și "în sarcină", la pregătirea ei, la fel de elementară, prin școli profesionale și licee industriale. Ultimele pregăteau profesional sub nivelul școlilor profesionale. Reforma de involuție a constat tocmai în pregătirea a peste 90% din tineri pentru a îndeplini activități cerute de un slab nivel de tehnicitate. Este perioada în care țările dezvoltate își pregăteau această forță de muncă prin licee tehnologice, de matematică - fizică, informatică, chiar prin institute postindustriale. Efectul

acestei politici școlare era în acord cu dezvoltarea industriei, cu politica de dezvoltare a ei, dar, din punct de vedere al calității, însemna pregătirea ei rudimentară. Se produce astfel stagnarea dezvoltării, ba chiar întoarcerea în timp, căci a pregătit peste 90% din tineri pentru meserii slab calificați însemnează a obliga întreaga societate la stagnare pentru o lungă perioadă de timp. Oricum, pornind de la un astfel de nivel de profesionalizare nu se poate merge înainte, nivelul de pregătire al forței de muncă nu permitea acest lucru. Practic, pregăteam încă muncitorii pentru epoca industrială, în vreme ce țările avansate își pregăteau pe cei ai epocii postindustriale. De aceea, la noi, erau considerate școli legate de producție cele care profesionalizau elementar (școlile profesionale și liceele industriale) nu și liceele tehnologice, cele de matematică și informatică și chiar învățământul superior.

Reforma învățământului românesc presupune azi recunoașterea acestei realități și luarea unor măsuri care să "dezlege" școala de întreprinderea primitivă și să o "lege" de una mai evoluată, chiar dacă ea este mai puțin prezentă azi. "Ruperea" școlii de producția primitivă, sau slab dotată, însemnează singura ei șansă de a opri reforma de involuție, dar și ceva mult mai important pe termen lung: asumarea unei noi vizuni asupra școlii. Școala nu mai trebuie privită ca un subsistem al sectorului primar, secundar și terțiar, aşa cum este văzută în epoca industrială, ci ca un "vârf de lance" al dezvoltării. Nu aceasta a fost "soluția asiatică" a dezvoltării, singura care a reușit să iasă din mizeria periferiei epocii postindustriale? Să nu este vorba

numai de Japonia, ci și de Coreea de Sud și de alte state asiatiche. Alternativa acestei căi este continuarea pe drumul reformei de involuție în sfera pregătirii pentru viață a tinerelor generații. Privatizarea de tipul aceleia care s-a realizat până în prezent accentuează procesul de involuție a școlii (abandonul școlar, chiar la nivelul claselor mici, este o dovadă în acest sens). Ce să mai zicem de cei care doresc să ne întoarcem la școala interbelică, care pierd din vedere faptul că orice întoarcere înseamnă pierdere de timp și întârziere în dezvoltare?

Este nevoie de o reformă a învățământului, care să pornească de la o nouă concepție privind locul și rolul școlii în epoca postindustrială spre care sperăm că ne îndreptăm. Firește, pe drumul nostru propriu, adică având grija de resursele umane, singura forță și bogăție reală în epoca spre care ne îndreptăm.

2. Cauzele externe ale reformei. Învățământul din țările dezvoltate a făcut un serios pas înainte în ultimele decenii. Analizele făcute timp îndelungat în această direcție ne permit să rezumăm progresele realizate ca fiind, în esență, depășirea primei alfabetizări. Prima alfabetizare (învățarea scris-cititului și socotitului în clasele mici, alfabetizarea științifică, tehnică și profesională în clasele mari) a fost completată cu cea de-a doua (educația tehnologică, începând tot cu clasele mici, dar continuată și accentuată în clasele mari) și cu o a treia (predarea pe obiective, inversarea raportului dintre informație și formă și trecerea pe primul plan a învățării cu precădere a capacitatilor intelectuale). Trecerile acestei trebuie să le facem și noi și lucrul nu este posibil fără o reformă școlară. Esența acestei reforme este (sau ar trebui să fie) preocuparea pentru a treia alfabetizare, deoarece ea nu presupune investiții materiale deosebite (ca cea de-a doua, încă inaccesibilă din pricina costurilor), doar investiții de inteligență și organizare eficientă, o politică școlară coerentă.

II. Oamenii simt nevoie unei

reforme a învățământului? Din păcate, răspunsul este negativ. Argumentele pe care ne bazăm. Cercetările efectuate în școală, la nivelul inspectoratelor școlare și în alte medii arată că oamenii nu doresc reforma școlară (în marea lor majoritate). Cauzele sunt cele obișnuite: teama de nou, nevoiea unor eforturi sporite de adaptare, riscul dezadaptării etc. Dar mai există o cauză pe care o putem rezuma prin cuvintele unui vorbitor la una din ședințele cu inspectorii școlari din întreaga țară: "De ce să reformăm școala românească dacă nimeni nu ne-a demonstrat că cea moștenită este rea, depășită, neeficientă etc." În adevăr, dincolo de câteva discursuri ministeriale și de câteva articole nu a existat o preocupare reală pentru a demonstra nevoia unei reforme școlare. Nu dispunem de studii, ci de discursuri de nivel (pe miniștri și pe demnitari nu-i contrazice nimici, ceea ce nu înseamnă și că suntem de acord cu ei), care să demonstreze necesitatea și inevitabilitatea reformei. Fără studii și demonstrații serioase nu este cu putință sprinjirea reformei de către cadrele didactice (decât la mitinguri de

adezine la reformă) și, fără sprijinul lor, reforma este sortită eșecului, chiar dacă toate celelalte condiții sunt îndeplinite la modul cel mai înalt cum se zice: "Carul reformei nu merge fără cai, chiar dacă el ar fi de aur". Si cum acțiunea de pregătire a reformei nu are nimic comun cu o campanie electorală, nu este nimic de făcut, trebuie să-l convingem prin forță și calitatea analizelor de nevoie reformei.

În momentul de față, reforma învățământului nu este deloc pregătită psihosocial și, în astfel de cazuri, riscul eșecului este foarte mare. În aceste condiții, învățământul românesc își continuă procesul de destrucție și de involuție și de aceea, înainte de a convinge de ceva (de pildă, de nevoie reformei) este necesar ca învățământul să fie disciplinat și eficient în condițiile existente (atât cât este posibil). Este nevoie să oprim procesul de involuție, care continuă și după decembrie 1989, și să ne gândim mai responsabil la reforma învățământului românesc.

■ Dr.Nicolae RADU

DACIA patria nostra est

Încă din secolul trecut, limba latină în școală românească a fost, decenii de-a rândul, chestiune de orgoliu și de demnitate națională, un orizont prin care spiritul nostru urca în universalitate. Acest statut prioritar, care în urmă cu opt - nouă decenii îi asigura studiului limbii latine la București finețuri și profunzimi egale celor din Roma și Paris, s-a întrupat la noi din două izvoare, ambele de însemnatate istorică. Era mai întâi caracterul latin al limbii române, dobândit nu prin împrumuturi întâmplătoare, ci prin moștenirea lui directă în fondul de aur al lexicului și al gramaticii noastre, încât nu este de mirare că Româna a fost definită drept Latina epocii moderne. și era apoi proba de foc a conștiinței noastre naționale, desăvârșită nu întâmplător prin filieră ardeleană: instrumentul prin care a început catolicizarea românilor din Transilvania (un soi de purificare avant la lettre), pentru ruperea lor sufletească de frații de pește munți, a fost scor de sub tutela voinei criminale și transformat în întâiul atestat de nobilă etate iobagilor români în fața opresorilor lor alogeni.

Nu întâmplător, deci, disciplina școlară a limbii latine, împreună cu cea a limbii și literaturii române, cu cea a istoriei românilor au constituit primele ţinte ale atacului asupra conștiinței noastre naționale, săvârșit odată cu instaurarea stalinismului în România. și iarăși nu întâmplător, tocmai în statutul educativ al acestor discipline regăsim până astăzi un teren de confruntare între spiritul național și cel luat cu împrumut de aiurea. Iată de ce reintroducerea limbii latine ca disciplină școlară încă din clasa a VII-a și continuarea studiului, inclusiv până în ultima clasă, a unui învățământ general și obligatoriu de 10 ani (și nu de 8-9 ani cum se preconizează în proiectul Legii învățământului), spre a fi preluat și adăncit pe toată durata liceului, indiferent de profilul acestuia, ar constituji o reparație istorică și, implicit, un factor esențial de întărire a caracterului educativ al învăță-

mântului românesc. Fiecare copil al României ar simți pe viu de unde vine și către ce trebuie să se îndrepte destinul poporului său, precum mi-a fost dat să văd în urmă cu vreo zece ani într-un sat din inima Munților Apuseni.

... La Măguri Răcătău, pe firul Someșului Rece, începeau primele ore de școală după mai multe zile de muncă. În clasele triste, copiii sunt obosiți și profesorii deprimați. Orele se târasc greoaie, searbă și formale. La clasa a VIII-a, ultima oră este limba latină. și celor 42 de copii îngheșuți în bânci sleamăpăte, această materie nouă chiar că nu le spune nimic. Până în clipa când profesoara ia carteia în mână și vine la capătul băncilor.

- Începem direct! Citim latinește!

După un freamăt ca de pădure tânără, în cei 42 de copii palpită acum liniștea. O voce lăuntrică vine de departe și ei rămân concentrați în așteptarea ei. E parcă mereu mai aproape, se-adună din neguri, se lipzește. și curge agale ca mierea: "Dacia patria nostra est. Dacia in Europa sita est. Poetae gloriam Daciea cantant". și, rând pe rând, fețele copiilor se luminează, ochii se aprind și strălucesc ca niște cande. și, rând pe rând, glasul copiilor se înalță ca într-o rugăciune, iar în lumina cugetului se adună toti viii și toți morții lor. Lumea din jur, cu case, cu pădui și cu morminte este o singură mare familie, întreținărtă parcă dintotdeauna, dar trezită abia acum la o nouă viață prin puterea rostirii celei fără de moarte...

Icoana acestei întâmplări mi-a răsărit în minte când, într-o mai recentă reuniune de pedagogi, necesitatea generalizării studiului limbii latine din clasa a VII-a în clasa a X-a și găsea reîncreare în teama de inaderență a copiilor României la ceea ce se credea a fi "o limbă moartă".

■ Mihai IORDĂNESCU

LEGEA ACREDITĂRII ACADEMICE

(Continuare din pag.1)

- În revista "Opinia Națională" se publică număr de număr declarațiile unor specialiști pe marginea proiectului acestor legi care vizează învățământul din România. Nu este un secret că se formulează și numeroase critici, între care cea mai severă este cea cu privire la reducerea duratei învățământului, precum și la desființarea învățământului serial. Cum se desfășoară dezbatările în Comisia pe care o conduceți?

- Prin Legea acrediterii nu abordăm forme de învățământ. Deci nu mă pot referi decât la Legea acrediterii și la durata în care aceasta se poate realiza. Această lege, care vizează toate instituțiile de învățământ superior de stat și particular, are în vedere acreditarea în două trepte. Prima, de evaluare, în baza căreia - dacă se întrunesc criteriile necesare - instituțile vor avea drept de funcționare provizorie: de admitere și de susținere de examene de an, pe o durată de doi-trei ani. Pentru

această treaptă se impune ca instituțile de învățământ superior non-profits să beneficieze de o dotare materială tehnică și științifică corespunzătoare, cadrele de specialitate să aibă acolo norma de bază (70%), iar cadrele cu funcții (decanii, rectorii etc.) să fie cel puțin conferențiali și să prezinte memorii de lucrări publicate. Abia după aceea se poate vorbi de acreditarea propriu-zisă, pe baza unui criteriu fundamental: calitatea absolviturilor. Aceasta va fi probată în urma examenului de licență, care nu se va mai susține după metodele actuale. Se va schimba concepția asupra examenului de diplomă care, în prezent, vizează o singură disciplină, iar adesea, nici nu este realizat de către student. Examenul de licență va fi extrem de serios și va viza evaluarea cunoștințelor pe durata tuturor anilor de studii. Abia acest criteriu este de natură să confere acreditarea, adică dreptul de a susține examen de licență și dreptul de a elibera diplome recunoscute pe plan național și internațional.

- Să înțelegem, domnule senator, că în curând se va garanta recunoașterea diplomelor românești pe plan internațional? - Odată operând această lege, care va dura cel puțin un ciclu școlar, este împede că învățământul românesc superior se va alinia standardelor europene, ceea ce-i va conferi recunoașterea pe plan extern.

- Ce vor face absolvenții unui institut de învățământ superior până la obținerea de către acest institut a acrediterii propriu-zise?

- Absolvenții își vor susține examenul de diplomă la institute de învățământ superior de stat, cu tradiție. Cel puțin două promoții vor trebui să susțină astfel de examene, iar rezultatele lor vor permite acreditarea Institutului de învățământ de unde provin. Legea prevede că pentru acreditare, 50% + 1 să ia aceste examene.

Îmi place să sper că noul an va

porni cu Legea evaluării și

acrediterii academice ce va trece

prin Senat până la sfârșitul lunii mai, iar în cursul lunii iunie și prin Camera deputaților. Pentru a facilita acest proces, proiectul a fost trimis, deja, spre studiere, Comisiei de învățământ de la Camera deputaților.

EUGEN SIMION

academician prin spirit și înfăptuiri

Deși alura lui tinerească pare a contrazice indiscutabil datele din certificatul de naștere, totuși, academicianul Eugen Simion împlinește în acest "Mai, când rozele-nfloresc" vîrstă de șaizeci de ani. Vîrstă incredibilă căci, zărindu-l, cu statura lui înaltă și zveltă, cu geanta agățată studentește de umăr, cu zâmbetul nestins pe buze, care plutește vag între ironia îngăduitoare și sarcasmul necruțător cu prostia și viciul, pare un Tânăr căruia Moara Timpului î-a cernut în păr făină de neșters a anilor. Așa pleacă de la Facultate colegul nostru de catedră și de breaslă scriitoricească, Eugen Simion, ca un Tânăr mereu activ, și așa îi stă bine, căci vorba lui Vlahuță, privitoare la Delavrancea: "fiecare om poartă chipul care i se potrivește". La spiritul său vivace, dinamic și juvenil, academicianul Eugen Simion are un chip tineresc, care îi îngăduie să stea între tinerii studenți și tinerii creatori ca unul de-al lor. Nemic scorțos și pedant, nimic din legendara uscăciune academică în firea și personalitatea distinsului nostru coleg. El e academician în spirit, nu în "morgă" distant și rece academică. Înținta lui academică se cunoaște după gândirea cumpătată, responsabilită și nu după insignă.

O vîrstă de necrezut, dacă ne gândim după debordanta lui energie spirituală, după bogata sa activitate de profesor universitar, de critic și de istoric literar, de om al cetății. Născut la 25 mai 1933 la Chiojdeanca, județul Prahova, într-o familie de țărani, origine cu care academicianul se mândrește, Eugen Simion a fost coleg de liceu, la Ploiești, și de Facultate, la București, cu poetul Nichita Stănescu, la cărui descooperire și impunere în viață literară a avut un rol deosebit, cum a avut și în

personalitatea lui Eugen Simion se împletește o mare putere de muncă, o exemplară sete de cultură (mai ales din spațiul limbii franceze), cu un puternic talent literar, scriitoricesc, împletire din care au rodit excelente volume: *Sfidarea retorică* - jurnal german (1985), *Timpul trăirii, timpul mărturisirii* - jurnal parizian (1986), în care criticul se dezvăluie, ca un mare prozator. Talentul de prozator ne întâmpină și în volumele de critică și istorie literară: *Dimineața poetilor* (1980) - un veritabil roman de idei, cu personaje din începuturile poeziei românești și chiar în doctul studiu critic despre Proza lui Eminescu (1964), sau în admirabila teză de doctorat, închinată idolului său, Eugen Lovinescu.

Simion e un mare talent epic, care, din păcate, nu se exploatează pe măsură. E un intelectual patriot, într-o vreme când atributul acesta unor snobi le pare a fi o vorbă de ocară, e o individualitate în ale cărei acte publice se pot lesne descifra o

salutară independentă a spiritului, o grija sinceră pentru destinul istoric al neamului și al culturii naționale. Un om care a înfruntat ostilitatea unor vremuri vitrege, nu prin imaginare sabotaje și conspirații, ci apărând spiritul sănătos al culturii românești și valorile ei autentice, veștejind impostura veleitară, Kiciul realist-socialist. Descoperind și impunând talente veritabile, n-a acceptat după 1989 ideea absurdă și ofensatoare a vacuumului cultural de peste patru decenii.

Ca orice intelectual serios și patriot, Eugen Simion s-a delimitat de rău și de rele, nu stând resemnat în aşteptarea unei izbăvirii miraculoase, ci făcând cultură românească autentică, oferind poporului său o adevărată hrană spirituală.

Gusturile noastre nu s-au potrivit totdeauna dar cred că ni le-am respectat reciproc, ceea ce ne-a păstrat într-o atmosferă de colegialitate demnă, din pridvorul căreia îi transmit acum: *La mulți ani plini de fericire pentru colegul nostru din Colegiile revistei "Opinia Națională" și de roade pentru cultura românească!*

■ Prof.univ.dr.
Ion DODU BĂLAN

formulată, apare întâia oară gândită de un român". Argumentând că între ortodoxie și românlitate nu e o legătură necesară și exclusivă, întrucât prima e o doctrină închegată și definitivă, iar filosofia are funcție creatoare, prin excelență, fiindcă, altminteri, își pierde rosturile ei de "făcile aprinsă în patria noastră", Lucian Blaga mărturisește în același articol: "Voi continua deci să susțin că și idei filosofice nu tocmai ortodoxe pot să fie foarte românești când ele sunt, ca atare, gândite întâia oară de un român".

Ideile originale rostite de Lucian Blaga în sistemul său filosofic, alcătuit din 15 studii, grupate în 4 trilogii (Trilogia cunoașterii, Trilogia culturii, Trilogia valorilor și Trilogia cosmologică), exprimă, prin caracteristicile lor, Ideea Blaga, care e o idee românească în marea totalitate a culturii europene (și universale). Atributul suprem al Ideii Blaga îl reprezintă "existența creatoare" a omului, ca formă a "existenței" eroice în lume, eliberată de rigorile imperativului categorickantian și legată de datoria creației ca semn distinctiv al ființei, "care veșnic își depășește creația, dar care nu-și depășește condiția de creator". "Omul, aşa cum e, e o ființă unică în lume. Si sunt unele stele care-i luminează numai lui, stele interzise fiarelor din peșteri și îngerilor din cer, deopotrivă".

Aceste "stele", care îl diferențiază pe om de toate celelalte ființe ale firii, este gândită întâia oară de un român". "Românească e o idee - continuă el, delimitându-se radical de ortodoxie, care, prin unele personalități ale ei, consideră că ceea ce nu e ortodox nu e româneșc - când ea, aşa cum a fost

sunt, firește, actele de cunoaștere a lumii și plăsmuirile spirituale - privilegii ale omului.

Setea nepolitică de cunoaștere a Absolutului este, în mod sigur, titlul metafizic al Ideii Blaga. Sensul metafizic al cunoașterii este decalajul dintre Marele Total existenței (Marele X sau multiplul x al cunoașterii) - obiectul nelimitat al procesului de cunoaștere -, "Censura transcedentă" (perdeaua de factori izolatori dintre obiectul și subiectul cunoașterii) - subiectul individual sau insul existențial, care, prin limitele sale individuale biologice, intelectuale, imaginative și alte limite, nu poate să ajungă niciodată în posesia Adevarului Absolut, care este fără de margini, dar poate, coborând, cu ochii mintii, cu ochii inimii și cu ochii imaginatiei, în tainele cele mai secrete ale Marelui X, să obțină cunoștințe sigure, dar limitate.

Problema metodei î-a urmat pe Lucian Blaga și î-a pasionat, ca pe un împătmînit, în cadrul complexului metodologic aplicat în studiile lui. Metoda antinomiei transfigurate, preconizată în 1924 în Filosofia stilului, fundamentată, în 1931, în Eonul dogmatic și aplicată, în 1933, în Cunoașterea luciferică și, în 1940, în Diferențialele divine, redă termenului de "dogmă" înțelesul lui primar, cel de adevară sigur, comun vechilor școli realiste din istoria filosofiei presocratice, iar metodei - înțeles de lege bene fundata. "Antinomia transfigurată" (dogma, modul dogmatic de gândire, ecstazia intelectuală, minus-cunoașterea - nu "minus-cunoștință" - sau paradoxia dogmatică) exprimă nu înțelesul modern (și contemporan) al paradoxului logic, ci prezența simultană a două teze contradictorii bine fundata și egal de întreținute în cîmpul realului, caracterizând, astfel, statutul ideii de completare în mente a antinomiori realului, concluzie pe care renumitul Niels Bohr a definitivat-o, sub denumirea de principiu al complementarității, în 1948. Echivalentul metodei amintite este principiu (modul) de rationalizare pe "linia identității contradictorii", formulat în Experimentul și spiritul matematic (1949-1953) și caracterizat, în mod vădit, prin aceleași atribute ale tezelor care se exclud reciproc prin conținutul lor contradictoriu, dar sunt la fel de bine întemeiate în realitate. E un mare cuvânt româneșc în metodologie, teoria cunoștinței și logicii, opus intuiționismului, sensualismului, panlogismului, panmatematismului și materialismului îngust care socoteau fiecare, printre-un fel mărginit de a conceptualiza lumea, fie că rațiunea nu e în stare să pătrundă în enigmele universului orb și mut, fie că universul - un tablou imaginat după modele exclusiv raționale - nu are nici o enigmă. Metoda antinomiei transfigurate și echivalentul ei ("principiu raționalizării pe "linia identității contradictorii") nu se supun logicii clasice, dar nu se opun Logicii întrucât drumul ideilor reproduce drumul realului, nu drumul realului reproduce drumul ideilor. Prin această metodă să prin acest principiu, Lucian Blaga a soluționat rațional problema iraționalelor într-un mod magistral: Nu există iraționale veșnice, dar există veșnic iraționale.

Lucian Blaga este, alături de Nicolae Densusianu, Vasile Pârvan, Mircea Vulcănescu și Mircea Eliade, unul dintre marii cunoșători ai mitologiei românești. A considerat că mitul este, alături de alte plăsmuirile spiritului, o încercare a omului de a revela taine ale Marelui Tot al existenței și, delimitând gândirea

mitică de gândirea concepțional-discursivă, nu s-a sfîrșit să dezvolte în sistemul său motive mitice, argumentând că pe podisuri metafizice gândirea încetează de a fi filosofie, devenind mitosofie, care nu are adevară totală cu existența considerată, în totalitatea ei. "Mitul metafizic" al Marelui Anonim este un mare exemplu despre modul cum Lucian Blaga, folosind, în chip conștient, termeni mitici, a descris Marele Total existenței. Vestit rămâne în privința aceasta, și Mitul metafizic al "Censurii transcendentale".

Altă originalitate a filosofiei lui Lucian Blaga o reprezintă teoria stilului. El a preluat ideea lui Friedrich Nietzsche cum că stilul nu e stil unei arte, ci stilul unei culturi și, adâncind idei ale Morfologiei culturii (cu deosebire idei despre spațiu și despre timp) și ale Psihanalizei clasice (ideea de inconștient), a pus bazele unei Noologii abisale, în care inconștientul, scos din nămolul psihanalizei și din mirosl maidanelor ei, este agent producător de ordine, fără legătură necesară cu fluviul zeului Libido, iar personanță - numele filosofic-abisal al străbaterii unor factori de la cejurile inconștientului - explică stilul, nu stilul explică personanța. Teoria stilului, întrevăzută în Pietre pentru templul meu (1919) în unele aforisme, reluată în Filosofia stilului (1924), dezvoltată în studiile cuprinse în Trilogia culturii și în Trilogia valorilor și completată în lucrările redactate după 1945/1946, deși completă, a rămas în intențile lui Lucian Blaga o problemă deschisă. Schema factorilor extrastilistici care determină câmpurile stilistice ale unei culturi în starea ei de constituire (orizonturi spațiale, orizonturi temporale, accente axiologice, atitudini de orientare și năzuințe formative) este completată în studiile Despre conștiință filosofică (1947), Aspekte antropologice (1948) și Experimentul și spiritul matematic (1949-1953) cu alți factori, în care roluri de seamă au (a) modul cum structurile unei societăți se reflectă în schimbările stilistice ale unei culturi; (b) rolul muncii în procesul de constituire a unei culturi; (c) urmările negative ale desconsiderării sociale a muncii în planul plăsmuirilor spirituale; (d) circulația valorilor și schimbul mutual de bunuri culturale în explicarea genezei și evoluției stilurilor; (e) relațiile de complementaritate și de reinnoire continuă dintre teorie și producție pe diferite trepte ale dezvoltării istorico-sociale, astfel încât schema stilurilor unei culturi a prefigurat, prin locurile categorele preconizate, modelele analizelor factoriale și plurifactoriale care au pasionat, prin uzul și abuzul lor, numeroase sisteme de sociologie și mai ales antropologie în a doua jumătate a secolului al XX-lea în spațiul Apusului european și în cel anglo-saxon.

Alte idei originale ale sistemului lui Lucian Blaga, cum ar fi, bunăoară, principiul paralelismului ramurilor culturii (și valorilor), vocația catalitică a culturii românești și românismul sublimat din Spațiu mioritic - prima filosofie a culturii poporale românești, îndrăgită de unii, hulită de alții ori neînteleasă în spiritul ei - duc la concluzia că sistemul lui Lucian Blaga este cel dintâi sistem filosofic românesc de mărime universală. În această concluzie sigură și nerăsturnabilă, românii de astăzi și de mâine pot găsi un îndemn de nădejde: FITI VOI ÎNSIVĂ, INDIFERENT DE VREMURILE PRIN CARE TRECEȚI!!

■ Ion MIHAEL POPESCU

I de ea

BLAGA- idee românească

LUCIAN BLAGA (9 mai 1895 - 6 mai 1961)

"Lucian Blaga e cel dintâi care a încercat să ridice un sistem filosofic integral, cu ziduri, cu <<cupolă>>, și să dea acestei filosofii o aplicare la realitățile naționale. Meritul său este în afară de orice discuție. Oricât de nedumeriți s-ar uita profesorii de filosofie universitară, adevărata gândire românească se inaugurează aici".

G. CĂLINESCU (1941)

"O idee este românească - susținea Lucian Blaga, în 1943, în articolul Viitorul filosofiei românești, tipărit în primul număr al revistei "Saeculum" - dacă e originală, adică dacă ea, în plenitudinea ei inedită,

este gândită întâia oară de un român". "Românească e o idee - continuă el, delimitându-se radical de ortodoxie, care, prin unele personalități ale ei, consideră că ceea ce nu e ortodox nu e româneșc - când ea, aşa cum a fost

este cel dintâi sistem filosofic românesc de mărime universală. În această concluzie sigură și nerăsturnabilă, românii de astăzi și de mâine pot găsi un îndemn de nădejde: FITI VOI ÎNSIVĂ, INDIFERENT DE VREMURILE PRIN CARE TRECEȚI!!

CUNOAȘTEREA ȘI EVALUAREA INTERESELOR

(Continuare din pag.1)

Cercetare fără prejudecăți

Lăsând la o parte sondajele conjuncturale sau pe cele consacrate unor teme minore, unor subiecte unilaterale, este un adevară îndeobște recunoscut că în funcție de metodologia uzitată, de momentul ales și întrebările formulate interviurile "față în față" cu eșantioane realmente reprezentative sunt apte a oferi evaluări cât mai apropiate de viață. Cu alte cuvinte, reflectă o imagine obiectivă a felului de a fi, a gândi și acțiunea al oamenilor într-un anumit context social, economic și politic (ale cărui date se mențin, în linii generale, la aceiași parametri). Este o altă problemă că atunci când intervine "interpretarea" răspunsurilor nu întârzie să-și facă loc semnele subiectivismului, generator sigur de distorsiuni la "receptorii" de acest fel, dar și la cei din raza lor de influență.

Cum după două sondaje având ca temă starea economiei și unele aspecte ale vieții politice, la care s-a referit și articolul nostru anterior, IRSOP a realizat un al treilea interviu "față în față", care privește probleme actuale, unele dintre ele de interes național, se impun atenției câteva considerente sugerate chiar de conținutul și forma întrebărilor ca și de semnificația răspunsurilor. În acest context, ar fi de semnalat inexplicabilă (sau poate explicabilă?) "discreție" cu care cea mai mare parte a mijloacelor de informare au întâmpinat demersul IRSOP. După publicarea rezultatelor acestuia în cîteva ziare și consemnarea lapidării televiziunile, așteptatele și necesarele comentarii "la obiect" - fie ele pro sau contra - s-au lăsat așteptate. Să nu fi sesizat doritorii de analize și consecvenții "despicători ai firului în patru" că, în ciuda numărului prea mare de întrebări, a caracterului prea general al unora și a dispersiei judecăților deduse din răspunsuri că, înfapt, avem de-a face cu o inevitabilă

și dinamică stratificare a opiniei naționale într-un moment de referință al tranzitiei? Evidentul caracter retoric al întrebării ne scutește de comentarii, fiindcă, la urma urmei, nu de comentarii ducem lipsă ci, mult prea adesea, de consistență și argumentarea lor. Este tocmai domeniul care solicită preocuparea sistematică a sociologilor, politologilor, economistilor și altor specialiști, care său prea bine că în societate nimic nu se mișcă "pe lângă" sau "în afara" intereselor, în primul rând personale, individuale. Problema centrală ar fi delimitarea diferențelor categoriei de interes, pentru a său cel puțin a ne apropia de disocierea necesară între interes generale (naționale), interes de grup (profesionale, etnice, politice, economice etc.) și individuale. În acestea ar putea să existe - în fapt se și manifestă - contrazicieri ireconciliabile dar și deziderate, dacă nu suprapuse, oricum interferente, complementare.

Examnat din această perspectivă, sondajul IRSOP din perioada 5-10 aprilie a.c. - acreditat cu o marjă de eroare de minus sau plus 3 la sută și centrata în jurul unui nou "asalt" al economiei de piață asupra rămasărilor economiei normativ-biocratice (subvențiile arbitrale, generatoare de speculă și corupție) furnizează relevante constatări.

Nevoia de realism

Pornind de la stadiul actual al tranzitiei, de la impactul unei economii în care coexistă lipsa produselor necesare cu abundența stocurilor inutile, cu siguranță că invită la reflectii profunde, realiste și responsabile, părările subiecților despre "ce va fi mai departe" și despre consecințele eliminării subvențiilor asupra nivelului de trai al populației.

Dacă ar fi să se deducă o caracterizare succintă a răspunsurilor, adică a mesajului lor, s-ar putea spune, cu puține sănse de eroare, că la orizontul vieții sociale românești se întrepărănd starea de spirit a "realismului amar", speranța "bune strunită" și umbrele echilibrului fragil între interese generale

și interese particulare, individuale. De aici și caracterul răspunsurilor de "avertisment" față de strategii de tranzitie, indiferent că acestea aparțin puterii sau opoziției, pentru a nu se intra în acea iluzie socială din care derivă direct opacitatea politică. Mai concret spus, situația este de așa natură, adică atât de acută, încât nimeni nu se poate încerca într-o variantă statică preconcepță și unilaterală de soluționare. Poate mai mult ca oricând și cu o evidență de netăgăduit, apără aici nevoia cooperării, a reunirii diverselor variante constructive, coerent schimbări în raport cu schimbările inerente și uneori imprevizibile ale vieții, încât diversii factori sociali - parlament, guvern, sindicatele, patronatul, opoziția politică, cea "apolitică" și alii - să-și dea măcar pentru a înfrunta împreună și depășii etapa redresării economice. Este acesta un interes național major în afara căruia oricât de justificate și aparent raționale ar fi altele, particulare, individuale (cum ar fi nivelul precar de trai) practic greutățile n-ar putea fi mai repeză și cu folos real depășite.

În legătură cu asemenea aspecte majore sunt concluzente și trimis tocmai la reflectiile invocate, răspunsurile la întrebarea esențială dacă "în România lucrurile merg într-o direcție bună sau într-o direcție greșită?". Cei care consideră că, în general, merg "într-o direcție bună" reprezintă 49 la sută iar cei care apreciază direcția drept "greșită" sunt 44 la sută, dintre cei chestionați. La o primă vedere s-ar putea spune că majoritatea relativă a cetățenilor percepe în sens pozitiv mersul și consecințele reformei, sperând în ameliorări ulterioare, după cum rezultă din sondaj. Constatarea este întărită și de faptul că 52 la sută sunt de acord să susțină "sacrificile" tranzitiei, iar 48 la sută, nu. În schimb, speranța ameliorării nivelului de trai al fiecărui este împărtășită numai de 22 la sută; 36 la sută cred că va fi "aproximativ la fel", în timp ce 40 la sută sunt de părere că va fi "mai prost".

Autorii sondajului au pornit de la premisa potrivit căreia "întotdeauna când se schimbă vremurile, pentru unii oameni apar posibilități să le meargă

mai bine, iar pentru alții apar posibilități să le meargă mai rău", solicitând subiecții să-și autovalueze perspectivele. Răspunsurile sunt însă de o incertitudine deconcertantă dar și relevantă prin prisma situației și intereseelor directe, individuale. Astfel, deconcertant este că 49 la sută consideră că se vor afla pe poziția "nici posibilități de mai bine, nici de mai rău". În acest caz, interviul și-a pus partenerii în fața unei formulări ambiguă pentru ei și, probabil, irelevantă pentru cine ar trebui să tragă concluzii din acest deținere sociologic de altfel interesant și oportun. Dar, dacă cei cu posibilități de "mai bine" intrunesc 24 la sută iar 25 la sută apreciază că le va merge mai rău, nu ar fi deosebit de adevară presupunerea că, în realitate este vorba despre perceperea unei stări căreia i-s-ar putea spune - și nu doar eufemistic - "pe multe de cuțit".

Sugestii pentru "soluția cea mai bună"

Este reconfiționat a constata - cum din păcate nu doresc sau nu pot să facă unii lideri de opinie, între care se remarcă și unii de sorginte sindicală - că, în opinia națională, în ciuda dificultăților prezente, se stie prea bine că în fața intereselor individuale și sociale nu se poate sta cu spatele la... viitor. În acest sens, una din întrebările cheie ale recentului sondaj IRSOP aduce și răspunsuri de un realism robust ce ar trebui să consolidateze nu doar moral părăgiile economice și social-politice ale țării. Este vorba despre întrebarea privind "soluția cea mai bună pentru îmbunătățirea nivelului de trai în România". Iată procentajul răspunsurilor în legătură cu "soluția cea mai bună": muncă mai multă, 40; o politică economică mai bună din partea guvernului, 23; stimularea mai puternică a privatizării și a inițiatiilor particulare, 10; atragerea investițiilor străine, 9; împrumuturi avantajoase din străinătate, 3; greve și demonstrații care să oblige guvernul să îmbunătățească situația, 3; nu știu, non răspuns, 4.

În fața acestor constatări n-ar mai fi nevoie de nici un comentariu, iar tabloul

răspunsurilor - care oscilează între 40% "mai multă muncă" și 3% "greve" - exprimă cu limpezime o voință și o convingere socială din care se pot hrani speranța și acțiunea pentru a soluționa problemele țării din perspectiva țării. Important este ce concluzii trage fiecare când se află față în față cu propriile interese ca și cu interesele generale ale țării.

În încheierea acestor considerații și în strânsă legătură cu preocuparea pentru cunoașterea și evaluarea stărilor de spirit nu este lipsit de interes că un institut austriac de cercetări sociale "Paul Lazarsfeld" din Viena, organizație privată, îngrupând mai multe centre de sondare a opiniei publice, a realizat, în perioada noiembrie 1992 - martie 1993, un "Barometru al noilor democrații" referitor la zece țări: Belarus, Bulgaria, Croația, Ungaria, Polonia, Republica Cehă, România, Slovacia, Sloveția și Ucraina - pe baza a 10 518 interviuri. Potrivit concluziilor, locuitorii din țările Europei centrale și de est sunt din ce în ce mai nemulțumiți de situația politică și economică actuală. Pe ansamblul celor 10 țări, numărul persoanelor nemulțumite de actuala situație politică s-a ridicat de la o medie de 28 la sută în 1991 la 34 la sută în 1992, cel al persoanelor mulțumite scăzând de la 60 la sută la 54 la sută. Respingerea sistemului este deosebit de evidentă în Ungaria (49 la sută) și se datorează în esență, după opinia societății "Paul Lazarsfeld", scăderii popularității actualei coaliții guvernamentale; în Ucraina (52 la sută) și în Belarus (48 la sută). În schimb, majoritatea slovenilor (77 la sută), cehilor (72 la sută), românilor (68 la sută), slovacilor (59 la sută), polonezilor (57 la sută) și bulgarilor (55 la sută) sunt satisfăcuți de sistemul actual. În ce privește sistemul economic, tranzitia și reforma, numărul nemulțumitorilor a crescut de la 55 la sută în medie, în 1991, la 57 la sută în 1992. Cei care sunt optimiști pentru viitorul imediat sunt, de departe, majoritari, dar au înregistrat oarecare scădere, ajungând în 1992 la 65 la sută, față de 73 la sută în anul precedent.

Nu începe îndoială că prin diversificarea tehniciilor și metodelor de cercetare, prin preocuparea pentru analiza obiectivă a rezultatelor se poate ajunge la evaluări realiste, la strategii care să permită depășirea cu costuri sociale suportabile a dificultăților și obstacolelor, obiective și subiective, din calea democrației reale și statului de drept.

CERCETAREA ȘTIINȚIFICĂ

(Continuare din pag.1)

● Diferența are la bază o migrație internă spre alte sectoare, deci inclusiv o reconversiune profesională. Este o fluctuație naturală care se explică, mai întâi, prin faptul că instituțele de cercetare, dezvoltare și proiectare aveau înainte de anul 1990 cam 50 la sută din personal în mod inutil. Cu alte cuvinte, doi proiectanți lucrau ca pentru unul singur. Nu mai erau folosite ca norme de muncă decât planul. Pentru că după anul 1985, la noi apăruse deja criza forței de muncă și-mi amintesc cum clase întregi de la învățământul liceal de specialitate erau încadrate, după absolvire, în institute tehnologice. Așa se face că în anii '80, personalul instituțiilor a fost dublat și chiar triplat. Deci, la noi nu se poate vorbi despre o disponibilizare a cercetătorilor, deși instituțile se confruntă cu mari probleme. Au plecat cei fără justificare, cei care nu aveau directă legătură cu cercetarea, între care mulți proiectanți care n-au mai avut de lucru din lipsa comentarilor de investiții. Astfel încât adevăratul potențial de cercetare este practic păstrat. Din păcate, reducerea de personal făcându-se pe seamă multor absolvenți de liceu, cei mai afectați sunt acești tineri. ● Sintetizând cele de mai sus într-o apreciere de valoare, cum definiți starea actuală a cercetării românești? ● Starea actuală a cercetării românești se caracterizează printr-un potențial valoros. Dotarea este însă rămasă în urmă. De asemenea, repartizarea potențialului pe ramuri de cercetare se cere restructurată în funcție de strategia programului de guvernare. Trebuie

apoi să fie întărită cercetarea universitară, mai slabă ca volum, nu însă și ca valoare, față de țările din vest. Se cere, de asemenea, întărită cercetarea în întreprinderile mari și mijlocii, pentru că ea a fost practic desființată prin anul 1973; aceste întreprinderi nu vor putea comanda toate temele de cercetare, întrucât ele costă, iar o parte din teme vor putea fi soluționate și în propriile laboratoare uzinale. ● Se vorbește frecvent că ecuația cercetare-dezvoltare definește viabilitatea statului modern; din acest punct de vedere cum apreciați mijloacele financiare alocate astăzi acestui scop în România? Se ridică, de pildă, prevederile actualului buget la nivelul de însemnatate al cercetării științifice pentru refacerea economiei naționale? ● Mijloacele, financiare alocate cercetării științifice reprezintă, pentru anul 1993, între 0,8-1 la sută din produsul intern brut; comparativ cu Japonia - 3,2 la sută, cu S.U.A. - 3 la sută sau cu Comunitatea Europeană - 2,8 la sută, mijloacele noastre sunt modeste, dar acestea sunt posibilitățile economice. ● Care este situația fondurilor rezultante din acel 1 la sută plătit de agenții economici pentru nevoile cercetării științifice? Evaziunea fiscală acționează și aici? La cât se ridică această sumă și ce destinație a primit? ● Din păcate, fondul special nu se încadrează la nivelul prevăzut. Pe anul 1991, el a fost încasat doar în proporție de 60 la sută. Pe anul 1992 a mers ceva mai bine, deficitul de circa 15 la sută a fost recuperat în trimestrul I din acest an, dar cu pierderile rezultante de devalorizarea leului. În anul 1992 s-au adunat circa 45 miliarde lei, dar acest fond nu merge în totalitate la programele naționale de cercetare; 18 miliarde lei se

plătesc pentru cercetări geologice (descoperirea de zăcăminte noi), 4 miliarde lei pentru Casa Academiei, 1 miliard lei pentru continuarea lucrărilor de construcție la Biblioteca Națională. Eu însuși am fost de acord cu aceste soluții de finanțare, pentru că altfel nu există. Tin însă să precizez că în anul 1992, din totalul cheltuielilor de cercetare în România, doar 48,8 la sută s-au acoperit prin bugetul de stat și prin fondul special de 1 la sută, restul a rezultat din contractele de cercetare. În prezent ne batem să putem accede la temele de cercetare din programele europene, pentru a primi finanțări și de acolo. Avene sănse, dar preliminariile sunt de durată. O altă surșă de finanțare ar putea fi și fondul programat de stat pentru modernizarea întreprinderilor, astfel încât să putem ușura acest 1 la sută care nu reprezintă metoda cea mai creștească. ● Apreciați că insuficiența fondurilor creează cumva pericolul ca cercetarea fundamentală să rămână în urmă? Dar, mai întâi, între cercetarea fundamentală și cea aplicativă ar trebui să existe un raport, o proporție anume? ● Eu sună împotriva stabilirii de granite între cercetarea fundamentală și cea aplicativă. Acestea trebuie să meargă mână în mână. Dar cercetarea fundamentală costă. Am vizitat recent Laboratorul Național de Fizică din Londra, unde cercetările vizau efecte cu termen de 10-15 ani, dar 830 de oameni cheltuiau pe anul în curs 55 milioane de lire sterline, adică mai mult de o treime din bugetul nostru. Deci, cercetarea fundamentală costă și și-o permis doar țările foarte bogate. ● Să înțelegem de aici că la noi se află într-un declin obiectiv? ● Nu, dar trebuie să ne cunoaștem posibilitățile economice.

Vorba de lege și, implicit, de legalitate, spunem-ne, vă rugăm, care este criteriul după care se acordă bursele de specializare în străinătate? ● Concluziul de capacitate? ● Să întotdeauna este respectat cu strictețe acest criteriu? Deținem informații, deocamdată incomplete, cum că unele ambasade au acordat asemenea burse fără nici un concurs. ● Tendința de concentrare a cercetării fundamentale în cadrul Academiei a fost apreciată, acum un an, ca un pericol de ruptură cu cercetarea aplicativă; este un pericol încă actual? ● Nu, Academia Română nu poate avea monopolul cercetării fundamentale; este adevărat că niciodată Academia nu face cercetare aplicativă, dar nici Academia nu poate opri unele institute să facă cercetare fundamentală. și apoi să nu uităm potențialul de cercetare fundamentală al învățământului superior. ● Ce pot să vă spun? Chiar și cei ce au plecat așa-zicând pe părădești termenul nu este cel mai potrivit - au făcut în străinătate o foarte bună impresie sub raportul pregătirii, deoarece învățământul nostru are un nivel superior recunoscut. Dar problema ridicătă rămâne. Unele dregătelii pot să fi provenit și dintr-o slabă conlucrare interdepartamentală. De aceea, găsesc foarte potrivită o propunere a domnului Adrian Năstase de a se constituie o comisie la nivelul ministerelor Afacerilor Externe, Învățământului, Cercetării și Tehnologiei, care să coordoneze inclusiv distribuirea burselor în străinătate. ● Cum ati defini o strategie națională în domeniul cercetării științifice și care apreciați a fi primii pași în aplicarea ei? ● Cercetarea este resursa noastră strategică, chemată astăzi să deservească tranzitiei la economia de piață. Iar o asemenea tranzitie implică și restrucțarea, cu asistență tehnică comunitară, a sectoarelor de cercetare - dezvoltare. Nu se poate concepe integrarea europeană fără ca aceasta să nu se răsfrângă și asupra instituțiilor de cercetare-dezvoltare. ● Chiar cu prețul renunțării la unele ramuri ale cercetării? ● Nu, noi trebuie să stim să facem tot ceea ce se face în Vest, iar unde avem resurse, acolo vom dezvolta. Dar aceste direcții, obiective, noi le stabilim. Cei din Vest doar ne oferă modelele, ne arată cum trebuie procedat într-un caz sau altul. Stabilirea priorităților, însă, ne aparține.

POLITICĂ ȘI DEMOCRAȚIE (II)

Con vorbire cu dl. Adrian Năstase, Președintele Camerei Deputaților, Prim vice-președinte al F.D.S.N.

- Ne-ați prezentat, domnule președinte, în mod foarte convingător, în prima parte a acestor con vorbiri, cauzele gologorilor existente în elaborarea și principală și programatică - a căror și obiectivelor noii societăți care se construiesc în România. Conștiința fiind de această stare de lucruri, ce face F.D.S.N.? Are un colectiv de elaborare teoretică pe măsura acestui fantastic proces de transformări din viața României?

- Noi vom avea două momente importante în luniile următoare: un prim moment, plenara Consiliului Național, iar apoi Conferința Națională a partidului. Acestea vor avea loc probabil până în iunie, cel mai târziu. În vederea respectivelor evenimente am început, deja, să lucram la aceste studii. Dacă, în plan economic și social, guvernul, care este componenta executivă a concepțiilor necesare, a ajutat foarte mult prin prezentarea în Parlament a orientărilor de bază, noi trebuie să facem un efort deosebit în planul mesajului politic. Am început, deja, să reflectăm la aceste chestiuni. Între altele, avem un grup de tineri până în 27-28 de ani, dar și grupuri de oameni cu experiență și care lucrează, deja, la unele inventare de probleme, de gânduri, de mesaje, pe baza cărora să elaborăm un mesaj convingător pentru societate. Aceasta, în condițiile în care, pe de o parte, noi contăm pe o zonă de sprijin destul de largă - între 28%, cât a obținut FDSN în alegeri, și 62%, cât a obținut președintele Iliescu, potențial în această diferență putând fi simpatizanții ai FDSN. Dar, trebuie să găsim posibilitățile de a face ca FDSN să se transforme într-un magnet atrăgător, prin mesaj, prin conduită. Ceea ce nu este foarte simplu, fiindcă guvernarea este un test foarte greu și nu toti reușesc să-l depășească.

- Din punctul de vedere al acestor căutări, dăți-mi voie să spun că presingul pe care l-a făcut opozitia în Parlament (indiferent de sensurile ascunse ale acestei acțiuni) pentru ca guvernul Văcăroiu să răspundă la întrebarea: "Ce fel de societate vrei să construji?", pare corect...

- Da și nu. Mie mi se pare o problemă falsă. Cele două concepții care au operat mai mult în sistemul dual, în bipolarismul ideologic comunism-capitalism, fac ca dispariția unuia dintre poli să transforme în situație de inoperanță celălalt pol. Deci, a utilizat un concept, care este, de fapt, marxist, "capitalismul", în condițiile în care modelul de economie comunist-socialist a dispărut, reprezentă după părerea mea un nonsens. De altfel, nici în Occident nu se mai vorbește în mod deschis despre o societate "capitalistă", nu se mai face o asemenea asumare. Deci, problema este, de fapt, o problemă falsă. Dacă înțelegem prin capitalism o societate care funcționează pe modelul economiei de piață, deci dacă este vorba numai de dimensiunea economică, atunci lucrurile sunt clare. Dacă este vorba și de componente politice, politică-

socială etc. atunci lucrurile sunt mult mai complexe. În plan politic intervine ca substitut acest ansamblu al valorilor schimbării din perioada de tranziție - democrație, drepturile omului, stat de drept - deci o zonă mai puțin definită. Poate suntem și într-o perioadă de vacuum de ideologie, așa cum suntem într-o perioadă de vacuum de securitate după dispariția Tratatului de la Varșovia. Deci, poate vor apărea alte modele, alte idei. Dar eu cred că trebuie să ne preocupe mai puțin felul în care denumim modul în care facem anumite lucruri pentru că, oricum, le facem pe o bază destul de clară, cel puțin în plan axiologic.

- În ceea ce privește drepturile omului, pe care le menționăți între valorile noii societăți, ar fi interesant de cunoscut sensurile pe care le dați conceptualui în sine...

- Poate știți, am scris o carte despre drepturile omului. M-am ocupat destul de mult de această problemă. M-am exprimat foarte clar: drepturile omului au fost operaționalizate politice, au constituit un vector al luptei ideologice. Ele au reprezentat instrumentul prin care, după 1975, după Actul Final de la Helsinki, s-au introdus ca un virus în mecanismul jăriilor din Răsărit și care au determinat o implozie a acestor sisteme. Si sub aspect strategic și sub aspect tactic ele au constituit un factor extrem de interesant în lupta dintre Vest și Est. În momentul în care s-a produs o anumită omogenizare a valorilor în Europa prin acceptarea generală a drepturilor omului ca atare, problema își pierde mult din interes. Ea rămâne importantă prin diferențierea dintre drepturile politice și civile, pe de o parte, și drepturile economice, sociale, culturale, pe de altă parte. Probabil că, în perioada care urmează, se va pune tot mai mult problema drepturilor economice și sociale, care bănuiesc că vor căpăta o pondere mai mare. În fond, de ce să creăm numai comisii pentru drepturile minorităților sau pentru drepturi civile și să nu creăm asemenea organisme și pentru drepturile economice și culturale, pentru sprijinul economic ce trebuie dat anumitor țări, pentru a ajuta la crearea unui fundament social și economic și care să permită atât avansul că și exercitarea garantată a tuturor drepturilor. Dar, sub aspect legislativ aceste drepturi sunt bine definite, pornind de la Declarația Universală a Drepturilor Omului, din 1948, de la Pactele Drepturilor Omului. La noi, ele au fost preluate în integralitate în Constituția din 1991. Multe aspecte au fost adăugate prin ratificarea unor convenții internaționale, prin activitatea în organisme externe, care se ocupă de drepturile omului. Numai anul trecut România a devenit membră în vreo cinci astfel de organisme: Comisia ONU, subcomisia pentru minorități, Comitetul pentru drepturi economice, sociale și culturale și a. Deci, drepturile, cel puțin din punct de vedere formal, cred că nu mai pun nici un fel de problemă în

România. În ceea ce privește aplicarea lor în plan politic și civil există garanții jurisdicționale și ale instituțiilor democratice.

- Dar pe alte planuri?

- În plan economic și social evident că situația este mult mai delicată și ele nu pot să fie realizate decât în funcție de un anumit nivel de dezvoltare a societății.

- Insistăm asupra acestei laturi, cea social-economică, fiindcă, mergând ca ziariști printre oameni, constatăm că lumea este foarte neliniștită. Si nu pentru lipsa de drepturi la capitolul "exprimare". Aici căștigul este și recunoscut și salutat. Oamenii se tem de celălalt capitol. Multora nu le este prea clar: cam ce gândește conducerea țării că se va întâmpla după acest 1 mai? După opinia dumneavoastră, ce scenarii vor marca viața românilor în continuare?

- Eu încerc să vă spun ceea ce am înțeles eu din acest proces. S-ar putea să nu fie prea convingător. Am încercat să aflu și eu mai multe lucruri, să-mi fac o părere și voi încerca în continuare. Practic, vor fi oameni care vor căștiga din această schimbare de abordare și oameni care vor pierde...

- După unele date, cel care căștigă reprezintă cam 1,5% din populație, iar cei care pierd restul, adică 98,5%. Alții vorbesc de un fel de partaj...

- Aceasta este percepția imediată a oamenilor, dar nu știu dacă ei au cunoscut bine mecanismul ca să aibă o percepție corectă. Deci, este o chestiune extrem de subiectivă. Modul de realizare pornește de la schimbarea locului de subvenționare. Aici, elementul labil îl constituie utilizarea unui concept care întotdeauna creează diferențieri și anume bugetul mediu de familie. Dacă pentru o familie de 2-3 persoane, chiar 4 nu apar probleme foarte dificile, pot apărea probleme când familia este mai numerosă.

- Sunteți alertat, preocupat de ceva în cazul aplicării acestor măsuri, domnule președinte?

- Trebuie găsite corecții pentru situațiile atipice, dar care ies mai mult din zona obișnuitului, fiindcă altfel nu ar mai însemna nimic conceptual de buget mediul, care totdeauna îl favorizează pe unii și îl face să piardă pe alții. Sunt însă unii care ar putea să piardă foarte mult și să fie foarte afectați. Apoi, pe lângă unele efecte bune - să zicem, pâinea care nu se va mai da la animale - vor apărea și unele efecte care nu pot fi cuantificate: creșterea altor prețuri. Controlarea acestui proces prin indexare nu va putea fi operaționalizată decât urmărind efectiv ceea ce se produce, printr-un control susținut de Ministerul Finanțelor, pentru a nu lăsa ca aceste prețuri să decoleze, întregul sistem fiind, deci, destul de complicat.

- Suntem conștienți de iluzia pe care o pot provoca aceste indexări, aceste stabiliri de "salarii medii"? Nu cumva se operează cu termeni care aveau încărcătura socialistă, când statul putea, într-adevăr, să garanteze un salar minim sau mediu? Am cercetat în teren: ele nu

există la proporții și cifrele stabilită decât pe hârtie și astă fiindcă acoperirea indexărilor ar trebui să vină din bugetele unităților - inclusiv ale S.R.L.-urilor - care n-au resursele necesare. S-ar părea că în această situație se află mai mult de jumătate din populația României...

- Noi nu avem încă o grilă de succes pentru întreprinderi. Se fac mii de buticuri, dar și aici oferta devine mai mare decât cererea. Oamenii trebuie să înțeleagă că serviciile, totuși, nu pot să funcționeze decât la un anumit nivel de dezvoltare a producției. Or, la noi toate preocupările sunt legate mai ales de servicii. Numai comerț, presă, turism, schimburi valutare... Deci, mecanismul care se aplică acum va crea noi presiuni pentru anumite zone făcând ca unele să fie mai clar importante pentru societate. Este un proces care, desigur, este dureros, dar nu putem lăsa bolnavul pe masa de operație, rana trebuie închisă.

- Totuși, domnule președinte, producția continuă să pună mari semne de întrebare. Raportul leu-dolar reprezintă o imagine a căderii producției. În toamna trecută, el era de 1\$ la 440 lei. Acum a ajuns la 615 lei. Sunt specialiști care spun că ajungerea dolarului la 800 lei va însemna falimentul total ale economiei românești. Ca să dezvoltăm producția trebuie capital. Or, a distrugere total capitalul de stat, în clipa de față și a miza doar pe investitorii străini reprezintă, cred, o eroare fantastică...

- După părerea mea, cursul dolarului este artificial la noi în momentul de față și el este dus artificial prin faptul că nu se acceptă o anumită injecție de capital care să permită ieșirea pe piață de valută și care să mențină sau care să ducă la scăderea raportului dolar-leu. Lipsa absolută de valută duce la acest joc. Nu e doar o chestiune de producție, ci și o chestiune care ține de anumite mecanisme bancare.

- E foarte important ce spuneți. Aceasta mai ales pentru că dl. Isărescu ori de câte ori vorbește nu se referă decât la explicația căderei producției...

- Fără să intru într-o dezbatere care nu ține de domeniul meu, nu sunt convins că aceasta este singura explicație. În mod normal, pentru ca Banca Națională să țină cursul ar trebui să scoată câteva milioane de dolari pe piață pentru a fi schimbate. Atunci s-ar satură cererea și s-ar putea chiar ajunge la o scădere. E nevoie de niște rezerve de 100-200-300, pînă la 500 milioane de dolari. Dacă nu reușim să facem o rezervă de 500-700 milioane de dolari vom asista în continuare la această umflare permanentă și care este un proces foarte relativ.

- Legislativul n-are nici o putere în

acest domeniu?

- Nu, pentru că ar trebui să dea acești bani. Iar pentru a-i procura este nevoie de o anumită imagine în exterior și o stabilitate internă. Suntem în acest cerc vicios...

- În încheiere, v-am rugă, domnule președinte, să spuneți cîtitorilor noștri ce preocupări are legislativul în domeniul sprijinirii democrației, în continuare?

- Ne preocupă desăvârsirea mecanismului de ansamblu al instituțiilor democratice. Parlamentul a fost deja format, guvernul există, președinția de asemenea. S-a constituit Consiliul Superior al Magistraturii, care va avea posibilitatea să organizeze mai bine sistemul judiciar. A fost creat Ministerul Public, care va începe să funcționeze din vara acestui an. Este necesar să adoptăm legea referitoare la Consiliul Legislativ, care să asigure coerența legilor și a reglementărilor. Va fi adoptată o lege referitoare la Avocatul poporului. A fost creată Curtea de Conturi, care va începe să funcționeze, inclusiv la nivel local. Deci, aceste instituții sunt pe cale de a fi desăvârșite și eu cred că în viitoarele luni ele vor fi operaționale, ceea ce va conta foarte mult.

- În ce privește acel promis atac la adresa corupției începând de la vârf, cum spunea domnul președinte Ion Iliescu, și care se înscrise, practic, tot în planul general al democrației sociale, care este percepția dumneavoastră?

- Aceasta este, cred eu, una dintre mariile noastre priorități. Președintele Iliescu a făcut o declarație în acest sens în campania electorală. Si FDSN s-a angajat în această direcție. Luați cu alte probleme, și guvernul și FDSN-ul nu au fost suficient de active. A fost momentul dezbatării strategiei, pe urmă moțiunea de cenzură, pe urmă bugetul... Totuși, guvernul a început să fie mult mai combativ în ultima vreme și probabil că-s-a simțit acest lucru din recentele intervenții ale premierului. Cred că și schimbările de la Procuratura Generală vor impulsiona aplicarea legii. Sper ca și Poliția să fie mai eficientă. Corupția, pentru noi, poate să fie o maladie extraordinară! Deja în unele domenii este prea târziu, având în vedere tentaculele care s-au întins. Aveți dreptate, este nevoie de un efort mult mai mare și pot să vă spun că în cadrul Consiliului Național al FDSN, în cadrul grupurilor parlamentare ale FDSN această problemă este foarte des invocată și se cere guvernului un efort mult mai mare pentru așezarea vieții noastre sociale în cadrele unei stricte legalități. Așa cum cere, de fapt, democrația societății românești, actuale și cum aspiră întregul popor român.

■ Con vorbire consemnată de Eugen FLORESCU

Intrarea lui Mihai Viteazul în Alba Iulia.
Fragment din pictura murală de la Ateneul Român.

DIN CULISELE DIPLOMAȚIEI ÎNSEMNĂRI DESPRE ARTA NEGOCIERII (IV)

În marea lor majoritate, negocierile multilaterale au votul la baza procedurii lor de adoptare a hotărârilor. Astfel, la ONU și în instituțiile specializate din sistemul Națiunilor Unite, ca și în cea mai mare parte a organizațiilor interguvernamentale și guvernamentale procedura curentă se bazează pe vot, cu majoritate simplă sau calificată (de două treimi), după caz. În astfel de condiții procedurale, în care numărul voturilor pentru sau contra decid soarta unei propuneri sau a unui document, negocierea trebuie să pornească în mod necesar de la căștigarea unui sprijin cât mai larg pentru ideea sau textul pe care negociatorul este chemat să le promoveze. Așadar, un document scris (rezoluție, declaratie, moțiune, recomandare, concluzii etc.) nu are sănse să fie adoptat decât dacă intrunește majoritatea reglementară de voturi. De unde, practica curentă ca propunerea să beneficieze de căt mai mulți co-autori. Un proiect de rezoluție inițiat de o țară și care a fost însuși, să spunem de alte 30-40 de țări și este prezentat în forma sa finală în numele tuturor acestor state participante, are toate sănsele să fie adoptat fără mari dificultăți, deoarece alte voturi pozitive vin să se adauge grupului care a prezentat proiectul. Co-autoratul implică însă o muncă de culise susținută, nu numai pentru a găsi parteneri care să dorească să devină co-autori ai proiectului de rezoluție respectiv, dar și pentru a pune la punct un text care să convină tuturor co-autorilor lui. Cu cât textul este redactat în termeni mai generali și cu grija de a nu leza interesele și pozițiile țărilor presupuse a deveni co-autoare, cu atât se realizează mai lesne acel numitor comun, care permite ca textul să fie acceptat relativ ușor de toți co-autorii. Co-autoratul este o procedură care înlesnește considerabil adoptarea unui document, deși pe fond contribuie de cele mai multe ori la diluarea formulărilor. Alteori - în special la reuniuni cu un număr nu prea mare de participanți - se poate practica și prezentarea proiectului respectiv în numele unei singure țări participante, cu condiția ca, în prealabil, autorul proiectului să aibă certitudinea că, odată pus la vot, acesta se va bucura de sprijinul majorității delegațiilor prezente. O astfel de procedură reușește adesea, deși este mai riscantă decât prima, gradul de angajament prin co-autorat fiind mult mai mare decât numai o promisiune de vot favorabil. În tot cazul, reușita este asigurată de modul în care negociatorul va și să căștige adeziunea unor parteneri serioși, fie că sunt co-autori sau numai suporterii. Unu diplomat neavizat și fără prea multă experiență i se poate întâmpla ca cei care-i sprijină propunerea și care s-au angajat să facă (în convorbiri de culise), să lipsească din sală tocmai în momentul votului și să percliteze reușita acțiunii. De aceea, alegerea unor parteneri responsabili și care și respectă cuvântul dat este de cea mai mare importanță în asemenea cazuri.

Astfel stau lucrurile când hotărările se iau prin consens și când noțiunile de majoritate și de minoritate nu-și mai au rostul. După cum am arătat, este suficient ca un singur participant să refuze să-și de acordul față de propunerea respectivă pentru ca aceasta să nu poată fi adoptată. Blocarea consensului de către unul sau mai mulți participanți postulează în mod firesc o negociere - purtată în culise sau chiar în ședință - de natură să deblocheze negocierea. Textul respectiv este amendat până ce intrunește agreementul tuturor participanților, adică se poate realiza consens. Negocierea pe bază de consens este dificilă și pasionantă, în

măsura în care fiecare participant trebuie să fie conștient de felul în care poate folosi în mod judicios o asemenea procedură. Consensul îi dă negociatorului o libertate de acțiune evidentă, îi deschide posibilități sporite de a obține ceea ce urmărește să obțină, dar, după cum am văzut, îl poate uneori duce și în impas.

Înregul proces de negocieri din cadrul Conferinței pentru securitate și cooperare în Europa (1973-1975), ca și al urmărilor acesteia, este o ilustrare permanentă de folosirea judecătoasă sau uneori hazardată a consensului. O negociere normală pe bază de consens pornește de la premisa că negociatorul X are o pluralitate de interese pe care vrea să le promoveze și să le vadă prin urmare reflectate într-o formă corespunzătoare în documentul sau documentele reunii. Pentru aceasta el este dispus să ia în considerație interesele manifestate de ceilalți parteneri-negociatori și să găsească împreună cu ei pentru propriile propunerile acele formulări susceptibile de a întruni consens. Cu excepția unor propuneri relativ simple (declarării de bune intenții cu caracter general, de pildă)

care pot întruni consensul fără prea mari dificultăți, negocierea pe bază de consens se constituie ca o permanență îngrijorătoare cu implicații numeroase, în cursul căreia fiecare negociator dă și primește ceva, fiecare blochează propunerile ale partenerilor pentru a debloca, prin negocieri, propriile propunerile care au fost blocate la rîndul lor de parteneri. Așa, bunăoară, la Conferința de la Helsinki, România a prezentat un document cuprinzând măsuri menite să facă efectivă nerecurgerea la forță sau la amenințarea cu forță în relația dintre statele participante. Pentru țările diferite, mai mulți parteneri (URSS, R. F. Germania și-a) s-au opus multora din prevederile cuprinse în documentul românesc, ba chiar au încercat să împiedice includerea sa sub o formă distinctă în Actul final al Conferinței. În aceste condiții, ce trebuia să facă negociatorul român? Să apeleze doar la rațiunea și labunele sentimente ale partenerilor respectivi? Procedura consensului îi oferea o armă mai eficientă. El a blocat sistematic, luni de-a rîndul, prevederile care-i interesau pe partenerii respectivi în alte părți componente ale Actului

final. S-a declanșat astfel o "negociere-pachet", singura în stare să permită acceptarea prevederilor esențiale din documentul românesc, care au fost prin urmare conveniente și incorporate ca o parte distinctă a Actului final al CSCE. O procedură similară a folosit delegația română pentru a obține în capitolul Actului final referitor la cooperarea economică o prevedere privind luarea în considerație a intereselor țărilor în curs de dezvoltare din Europa. Propunerea românească, boicotată și blocată de sovietici vreme îndelungată, a putut fi promovată tot printr-o "negociere-pachet". Sovietici și Occidentalii și-au blocat reciproc interesele, respectiv principiul inviolabilității frontierelor și respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, până ce, după negocieri care au durat mai bine de un an și jumătate, au putut fi găsite clauzele compensatorii menite să dea satisfacție tuturor părților. La rândul ei, Malta a reușit, uneori mai bine altelei mai rău, prin blocări successive de consens să obțină o dimensiune mediteraneană în Actul final al Conferinței. Un bun negociator, care lucrează pe bază de consens, este prin urmare obligat să blocheze interesele altor parteneri, fie pentru că are o dificultate reală de a accepta o propunere sau alta, fie mai cu seamă din motive tactice pentru a putea obține deblocarea propriilor sale propunerile. Blocajul trebuie însă să fie urmat de negociere și nu să devină un scop în sine, căci numai prin negociere pot fi găsite formulările de compromis general-acceptabile.

■ Valentin LIPATTI

însă, și uniformitate, deoarece situațiile, conjuncturile au particularități lor, ceea ce determină abordări subregionale, regionale și, desigur, mondiale.

O valoare-mijloc "sine qua non" o constituie securitatea egală pentru toate statele lumii. Nu odată, s-a afirmat că securitatea, depinzând de puterea statului, distribuia acesteia s-ar face potrivit statului de putere al națiunilor. În acest sens, Leonard Beaton afirmă că "o ordine internațională de securitate poate fi doar suma unui mare număr de situații individuale de securitate" ("The Reform of Power"). Cu alte cuvinte, urmează să adunăm securități de diferite dimensiuni - restrâns, mijlocii, mari, supermari - și ce rezultă va fi securitatea mondială. Acest raționament omite însă faptul că, într-un sistem coherent de securitate, clădit pe relații politice, economice, diplomatice, militare și de altă natură, beneficiile fiecare element al sistemului, respectiv fiecare stat beneficiază de valorile sistemului, care sunt superioare față de cele specifice componentelor lui. Observația lui Aristotel, "înregul este mai mult decât suma părților sale", este valabilă și în cazul securității.

În practica mondială, sub "umbrela securității" s-a construit însă și antivalori, care, în fond, reprezintă atentate la adresa "umbrelor". A făcut epocă și încă mai face conceperea securității ca un "joc cu sumă nulă" - adică ce căștigă unul trebuie să piardă celălalt. Ideea este exprimată cu claritate de W. Hanrieder care susține: "Securitatea și puterea sunt strâns legate; cu cât mai multă putere, cu atât mai multă securitate" și, pentru a nu fi nici un dubiu, "schimbările în balanța puterii conduc la schimbări în balanța securității" (Arms Control and Security. Current Issues). Obsesia "căștigului" îndaua altuia demonează o anumită agresivitate, denunțată ca atare în rapoarte ale Secretarului general al O.N.U., Comisiei independente "Olof Palme" etc. Un aspect actual al "jocului cu sumă nulă", relevat de ministru apărării naționale al țării noastre la reuniunea menționată de la Bruxelles, constă în estomparea efectelor pozitive ale acordurilor pentru reducerea forțelor armate în Europa prin "accentuarea decalajelor calitative". Introducerea de noi armamente în zonă, mai perfectionate, mai distractive, tinde să constituie un avantaj de putere pentru cel care face acest lucru. De aceea, țara noastră opinează pentru "o drastică limitare și maximă prudență" în domeniul înarmării.

O altă antivaloare o reprezintă "securitatea extinsă". Într-un raport al Secretarului general al O.N.U. se denunță cu vigoare interpretarea menționată, arătanțu-se că ea tinde să justifice: recursul la amenințarea cu folosirea forței sau utilizarea acesteia împotriva integrității teritoriale a altor state; ingerențe în afacerile lor interne; extinderea intereselor de securitate națională pe teritoriul altor state (Doc. A/36/597).

Suflul de ghiață al "securității extinse" se resimte în declarația unor oficialități din Ungaria care includ în sfera propriei securități și minoritatea maghiară din România, că și în preconizata creare a spațiului Euro-Carpatic, în care s-ar include și către județele din Transilvania. Aceeași suflu răzbate și din poziția Moscovei, care condiționează retragerea Armatei a 14-a din Moldova de statul zonei din stânga Nistrului, proclamă zonele în care sunt dislocate forțele militare rusești drept spații de interes strategic pentru Rusia și reclamă dreptul de a "face ordine" în aria care a aparținut U.R.S.S.

Este neîndoilenic că securitatea este o "valoare-scop" perenă dar este tot atât de evident că acest lucru impune consolidarea "valorilor-mijloc" care o determină și eliminarea antivalorilor care o subminează.

■ Dr. Traian GROZEA

SECURITATEA: valori și antivalori

Secretarului general al O.N.U. (A/43/368).

În condițiile abolirii "războiului rece", ale profundelor schimbări politice petrecute în Europa, securitatea capătă noi configurații. Respectiv, gama sfidărilor la adresa securității, cât și conținutul lor s-au schimbat. În același timp, stabilirea relațiilor de parteneriat între statele europene, împărțite multă vreme în tabere adverse, pune acum accentul pe cooperare, pe desfășurarea unor acțiuni pozitive și preventive, în scopul apărării păcii. Nota dominantă a securității în Europa o constituie efortul conjugat primordial politic și economic al țărilor europene.

În procesul de atestare internațională a valorii securității s-au definit și o serie de valori subsumate: "valori - mijloc", cum le numea Tudor Vianu - prin cărora conexiune se realizează "valoarea-scop", respectiv securitatea.

Globalizarea problemelor vitale ale omenirii face ca și securitatea să aibă acest caracter. Toate statele lumii au nevoie de securitate și orice gravă încărcare a acesteia, indiferent de meridianul pe care se produce, are reverberații negative în sistemul internațional. Globalitatea nu înseamnă,

REVISTA
OPINIA
națională
TIPOGRAFIA **FED**
TEHNOREDACTARE COMPUTERIZATĂ: Nicoleta ANGHEL

REDACȚIA și ADMINISTRAȚIA: București, Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sector 4. Telefon 675.68.45

Costul unui abonament trimestrial este de 600 lei. Plata abonamentelor se face prin mandat poștal sau dispozitiv de plată pe adresa: Fundația "România de Mâine", Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sectorul 4, București, Cont 451.00.972 - B.C.R. - S.M.B.. Abonamente se pot face și prin oficile poștale din întreaga țară.

Revista "OPINIA NAȚIONALĂ" se află înscrisă în Catalogul de presă "RODIPET" la poziția 2111.

Cititorii din străinătate se pot abona prin "RODIPET" S.A. - P.O. BOX 33-57, Fax 0040-1-3129432 sau 3129433, telex 11995 - Plata Presei Libere nr. 1, sect. 1 București - România.